БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ЁШ ЛЕНИНЧИ

Газета 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган

1990 йил 8 ноябрь Пайшанба

№ 214 (13.650). Баҳоси 3 тийин.

• ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИНИНГ БОШ НАШРИ •

ОКТЯБРЬ ҒАЛАБАЛАРИ АБАДИЙДИР

МОСКВА

Мана яна бир карра Шўро давлати туғилган кунни байрам қилмоқдамиз. Яширишнинг нима ҳожати бор, ҳозир биз ана шу санага турлича муносабатда бўлмоқдамиз: илгари номаълум бўлган ахборотлар оқими эндиликда аён бўлиб қолганида ўтмишнинг айрим саҳифалари тўғрисидаги тасаввурларимиз кескин ўзгарди, баъзи кишилар эса кечаги эзгу орзулари чилпарчин бўлганидан афсус-надомат чекмоқдалар.

Лекин тарихни орқага қайтариб бўлмайди: бундан 73 йил муқаддам худди ана шу куни Россия янги йўлга қадам ташлади. Бу йўлда биз ғалабалар ҳузур-ҳаловатини ҳам, мағлубият аламини ҳам чекдик. Ғалабалар пештоқидан фожиали ўн йилликлар қаърига ҳам тушдик. Ҳа, буларнинг ҳаммаси бўлди. Лекин мамлакатни жаҳондаги буюк давлатга айлантирган авлодларнинг жасоратини жамият хотирасидан ўчириб юборишга ҳеч кимнинг қудрати етмайди.

Ҳозир, қандай жамият қурдик, деб обдон баҳслашмоқдамиз. Ҳозир Шўро жамияти оғир танглик вазиятига тушиб қолганида социализмми ёки унинг айниши айбдорми? Ҳатто душманларимизнинг эътироф этишича, Октябрь инсоният тақдирига ҳал этувчи таъсир ўтказган. Баҳс қилавериб, шуни унутиб юбормайлик. Ғарбдаги пролетариатнинг юксак турмуш даражасига ҳавас қилар эканмиз, шуни ёдимизда тутайликки, мазкур пролетариат фаровон яшаётган экан, у 1917 йилдан кейин социалистик ғоя бутун ер курраси бўйлаб одим ташлагани туфайли шу поғонага кўтарилди.

Бир неча кундан буён Москва яна байрам либосида. Шаҳарнинг кўча ва майдонларида алвон ранг шиорлар, ранго-ранг плакатлар осилган. Уйларнинг пештоқларига ўрнатилган радио карнайларидан эрта тонгдан бошлаб кўнглимизга яқин оҳанглар янграб турибди. Буларнинг ҳаммаси Октябрь санасининг серҳосият нишоналаридир.

ССЖИ Президенти ва мамлакат Олий Кенгашининг қарорига кўра бу гал ҳам 7 ноябрь жуда муҳим давлат байрами сифатида нишонланмоқда. Шундан бир кун илгари Улуғ Октябрь социалистик инқилобининг 73 йиллигига бағишланиб Кремлнинг Съездлар саройида тантанали мажлис бўлиб ўтди. Марказий кўчаларда сўнгги кунларда танк моторлари гувиллаб москваликларга парад яқинлашиб келаётганидан дарак бериб турди. Пойтахт меҳнаткашларининг байрам намойиши қатнашчилари мамлакатнинг бош майдонига чиқишга ҳозирлик кўрдилар.

Ана шундай кунларда ҳамиша бўлганидек бугун ҳам Қизил майдон кўркига кўрк қўшилган. Кремлнинг Сенат минорасига ССЖИ герби ўрнатилган. ГУМ биносига В. И. Ленин портрети чизилган панно ўрнатилган. Унинг икки чеккасида «1917» ва «1990» рақамлари порлаб турибди. Бинонинг олд қисмида ва Покров собори пештоқида кузнинг сарин елларида ол байроқлар ҳилпираб турибди. Тарих музейи пештоқига эса бугунги тантананинг эҳтимолки, энг асосий шиори, яъни «Фуқароларнинг тотувлиги — қайта қуриш муваффақиятининг гаровидир» деган сўзлар ёзилган.

Майдонда Москва гарнизонининг қўшинлари саф тортиб туришибди.

Мавзолейнинг марказий минбарига М. С. Горбачев, Н. И. Рижков, А. И. Лукьянов, Шўро парламенти палаталарининг раислари, Россия Федерацияси ва Москва Кенгашининг раҳбарлари, ҳарбий бошлиқлар чиқадилар.

Спасск минорасидаги соат 10 га бонг урадн, фанфаралар янграйди.

ССЖИ Президенти М. С. Горбачев нутқ сўзлади.

Совет Иттифоқининг давлат мадҳияси янграйди, тўплар салюти гумбирлайди. Президентлик Кенгашининг аъзоси, ССЖИ мудофаа вазири, Совет Иттифоқи Маршали **Д. Т. Язов** парад қўмондони, генерал-полковник **Н. В. Калининдан** рапорт қабул қилиб олади. Қўшинларни айланиб ўтиб, парад қатнашчиларини байрам билан қутлайди. «Ура» садолари янграйди.

Ҳамиша бўлганидек парадни ҳарбий музика билим юртининг талабалари бошлайдилар. Улар ижро этаётган куйга оркестрнинг минг-минглаб созандалари жўр бўладилар.

Сўнгги вақтда мамлакатимиз бош майдонидаги ҳарбий параднинг тақдири тўғрисида ўткир баҳслар бўлди. Баъзилар Шўро кишиларининг неча-неча авлодлари фахрланган ва ҳозир ҳам ифтихор этадиган ана шу анъанадан воз кечишни таклиф қилдилар. Аммо, ҳар қалай бир юз йигирманчи парад бўлиб ўтди. Ушбу парад қатнашчилари ССЖИ Қуролли Кучларининг бир қисмидир, холос. Аммо шуларга қараб ҳам халқимиз ҳозир ўзини кимлар ҳимоя қилаётганини уқиб олади.

Кўп йиллик анъанага риоя этиб, майдонга ҳарбий академияларнинг тингловчилари, ҳарбий билим юртларининг талабалари, яъни офицерлик корпусининг кўрки ва келажаги кириб келади.

Суворовчилар ва Нахимовчилар майдонга кириб келишганида, ҳамиша бўлганидек, бу гал ҳам минбар аҳлининг меҳри товланиб кетди, ана шу ўктам, қадди-қомати келишган йигитларга Ватанимиз яқин орада оталар ва боболарнинг шонли жанговар анъаналарини асраб-авайлаш ва бойитишни ишониб топширади.

Қўшма оркестр садоларини моторларнинг гуриллаши босиб кетмоқда. Тарих музейининг икки чеккасидан М. И. Калинин номидаги гвардиячи, мотоўқчи Тамань дивизияси жанговар машиналарининг темир оқими келмоқда. Парашют-десант полкининг ҳайдовчилари ҳам юксак маҳоратларини намойиш этмоқдалар. Десантнинг жанговар машиналаридан кейин майдонга Ю. В. Андропов номли гвардиячи, кантемировчилар танк дивизиясининг колонналари кириб келди.

Ўзиюрар артиллерия қурилмалари, машҳур «катюшаларнинг» ворнси бўлган реактив артиллериянинг жанговар машиналари, зенит-ракета комплекслари, қуруқликдаги қўшинларнинг ракета қурилмалари ўтмоқда.

Қизил майдондан «СС-25» баллистик ракеталарнинг ўтиши бу галги парадда янгилик бўлди. Булар жуда замонавий ракеталардир. Янгича фикрлаш бизга ташқи сиёсатда рақобатларча ёндашувдан воз кечишга имкон берди. Ҳамонки, бошқа мамлакатлар қўлида ҳам шундай қурол бор экан, Совет Иттифоқи ҳам шу қуролни тутиб туришга мажбурдир.

Ўтган йилларда бўлганидек, бу гал ҳам мавзолей ёнидан қўшма ҳарбий оркестрнинг ўтиши билан парад якунланди.

Бир оз танаффусдан кейин Қизил майдонга намойишчилар колонналари кириб келди. Бу гал инсонпарвар демократик социализм ва фуқаролар тотувлиги ғояларини қўллаб-қувватлаётган ва маъқул кўраётган жамоат ҳаракатлари байрам намойишининг ташаббускорлари бўлишди. Улар орасида КПСС Москва шаҳар қўмитаси, пойтахт касаба уюшмалари, комсомоли, шаҳардаги уруш ва меҳнат ветеранлари, хотин-қизлар кенгашлари, бир қанча ижодий уюшмалар бор.

...Москваликларнинг турли тоифаларига мансуб бўлган намойиш қатнашчилари саккиз колонна бўлиб майдондан ўтмоқдалар. Бу гал намойишга чиқиш тўғрисида «топшириқлар» бўлмади: ўтмишдаги расмий, «хўжа кўрсин» қабилидаги юришлардан фарқли тарзда бу одамлар майдонга дилдаги маслакларга кўра, танлаб олинган социалистик йўлга садоқатларини тасдиқлаш учун келишган.

Мамлакат ва Россия Федерациясининг раҳбарлари мавзолей минбаридан пастга тушиб, Президентлик кенгаши аъзолари билан биргаликда бош колонна сари юрадилар, ушбу колонна сафларида намойиш ташкилот қўмитасининг аъзолари, уруш ва меҳнат ветеранлари, Москва жамоатчилиги вакиллари бор эди. КПСС ва РСФСЖ Компартиясининг, пойтахт фирқа ташкилотининг раҳбарлари бу гал ноҳия колонналари тартибига киришган.

Эрталаб соат 11. Қизил майдон узра фанфаралар садоси янграйди, сўнгра Улуғ Октябрнинг 73 йиллигига бағишланган шиор ўқилади. Оркестр майдондан чиқиб кетади, намойишчиларнинг сафлари ҳаракатга келади.

Колоннадаги намойишчилар мавзолей ёнида тўхтайдилар. Фирқа ва давлат раҳбарлари, ветеранлар, шаҳар меҳнат жамоаларининг вакилларидан таркиб топган делегация мавзолейга гуллар қўйиб, Октябрь инқилоби доҳийси, Шўро давлатининг асосчиси В. И. Ленин хотирасини ёдга оладилар.

Мамлакат, Россия ва пойтахт раҳбарлари, ташкилот қўмитасининг аъзолари Мавзолейнинг марказий минбарига чиқадилар.

Мавзолейнинг икки томонидаги минбарларда Улуғ Октябрь социалистик инқилобининг 73 йиллигига бағишланган тантанали мажлис қатнашчилари, ССЖИ ва РСФСЖ халқ депутатлари, Москва меҳнаткашлари ва жамоатчилигининг вакиллари, чет эллик меҳмонлар туришибди.

Намойишчилар орасида бу ерга оилалари билан биргаликда келганлар ҳам кўп. Ҳозирги оғир кунларда улар Қизил майдонга тантана қилиш учун келишмаган. Бу қайта қуриш тарафдорларининг сиёсий намойишидир, қайта қуриш Октябрь ғояларини барча айнишлардан тозалаши, Ленин таълимотининг ҳаётийлиги ва тўғрилигини исботлаши керак.

Бу галги юриш илгаригиларидан тубдан фарқ қилади: бошловчи ва якунловчи колонналар ҳам, чиройли кўчма қурилмалар ҳам йўқ. Намойишнинг безаги — плакатларнинг кўплигидир, ушбу плакатларда Москва меҳнаткашларининг ижтимоий адолат, фуқаролар тотувлигига қатъий интилаётгани, умуминсоний қадриятларни тасдиқлашга ҳаракат қилаётгани баён этилган. Аксарият одамлар учун муқаддас бўлган В. И. Ленин номини ҳимоя қилишни талаб этаётган, қайта қуриш ташаббускори бўлган КПССни асоссиз хуружлардан муҳофаза этаётган транспарантлар анчагина.

Мавзолей ёнидан 150 мингга яқин москваликлар ўтишди, улар Шўро кишилари гўё социализмга ишончдан батамом маҳрум бўлдилар, деб жар солаётган қайта қуришга қарши кучларнинг сафсаталарини бутунлай чиппакка чиқардилар. Октябрь ғоялари ҳали рўёбга чиққани йўқ, лекин бу ғоялар меҳнаткаш халқнинг туб манфаатларини рўёбга чиқариш йўлини кўрсатиб, абадий яшайди.

Ўзининг илгариги «метиндек жипслигини» йўқотган жамият ҳаракатга келди, ўткир сиёсий кураш бормоқда ва сўл кучлар социалистик жамиятни тубдан янгилаш негизида жипслашмоқдалар. Байрамнинг бош якуни ҳам худди ана шундадир, ушбу байрам чинакам инқилобий қайта қуриш тарафдорларининг куч-қудрати ва оммавийлигини яққол кўрсатди.

Қизил майдондан ушбу репортажни ТАСС мухбирлари М. ЗАХАРЧУК, В. ОРЛОВ, Л. ШВЕДОВА, Б. ШЕСТАКОВ, олиб бордилар.

ТОШКЕНТ

Бу галги Октябрь тантаналари арафасидаги кунлар беҳаловат бўлди. Мамлакатнинг гоҳ у чеккасидан, гоҳ бу чеккасидан: парад бекор қилинади, намойиш бўлмайди, муқобил намойиш ўтказилади ва ҳоказо хабарлар келиб турди.

Начора, фикрлар хилма-хиллиги амал қилмоқда. Сирасини айтганда Улуғ Октябрь социалистик инқилобининг ўрни ва аҳамиятини ҳар ким хоҳлаганча баҳолаши мумкин. Бироқ ўтган 73 йил мобайнида мамлакат қилган ҳамма ишлар фақат қора бўёқлар билан тасвирланишига қўшилиб бўлмайди.

Намойиш арафасида, намойиш бўлаётган пайтнинг ўзида биз учрашган барча тошкентликлар: ҳа, бизда жумбоқли муаммолар кўп, ҳа, камчиликлар оз эмас, аммо ҳамма натижаларни бирваракайига йўққа чиқариш буюк халққа ярашмайдиган иш, деган фикрни якдиллик билан айтдилар. Биз бу одамларни махсус танлаб олмаган эдик, гапимизга ишонаверинг. Серғайрат кишилар қоғозда тарихни қайта ёзишлари мумкин, лекин уни ҳеч қачон ўзгартира олмайдилар. 1917 йил ҳақида турлича гапириш мумкину, бироқ Шўролар мамлакатининг турмуши айни ўша пайтда бошланганини унутиш ярамайди.

Ўзбекистон пойтахтининг аҳолиси, унинг бугунги меҳмонлари шу куни биргаликда йиғилишдек, ўз ишлари ҳақида гурунглашиб, муаммолар хусусида фикрлашишдек кўп йиллик анъанадан воз кечмаганликларини 7 ноябрда Тошкентда бўлиб ўтган халқ намойиши яққол кўрсатди.

Гарчи, тарки одат, амри маҳол деганларидек, эски удумларнинг баъзилари сақланиб қолди, аммо аввалгидек дабдабабозлик, байроқлар, плакатлар ва транспорантлар «денгизи» йўқ. Байрам колонналарини жиҳозлаш қанчага тушганини билдирувчи аниқ рақамни билиб ололмадик. Бироқ қилинган ҳаражатлар ўтган йилларга нисбатан кам бўлгани равшан. Бу соҳада хўжалик ҳисоби, бозор муносабатларига ўтиш тараддуди ўз ҳукмини ўтказади. Жумҳурият корхоналари ва ташкилотлари жуда яқин вақт ичидаёқ шу муносабатларнинг биринчи босқичига дуч келишлари тайин.

...В. И. Ленин номли майдон бўсағасида одамлар гавжум. Бетон тахтачаларда ва кўк майсалар орасида парад бошланишини кутиб турган ҳарбий бўлинмалар бир текис саф тортишган.

Меҳмонларга ажратилган минбарлар лиқ тўла. Мамлакат ва жумҳурият парламентларининг аъзолари, ССЖИ ва Ўзбекистон ССЖ халқ депутатлари, Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг аъзолари ва аъзолигига номзодлар, Ўрта Осиёдаги революцион ҳаракат ветеранлари минбарларга чиқишган. Уруш ва меҳнат ветеранлари, байналмилалчи жангчилар, ишлаб чиқариш илғорлари ва новаторлари, фан ва маданият арбоблари, жумҳуриятимиздаги расмий дипломатия ваколатхоналарининг намояндалари, хорижий меҳмонлар ҳам шу ерда.

Майдон байрамона безатилган. Унинг атрофига ССЖИ, Ўзбекистон ССЖ давлат байроқлари, Қизил байроқлар илиб қўйилган. В. И. Ленин ҳайкалининг иккала томонига «Шўро ҳокимияти — халқ ҳокимияти» мавзуидаги ранг-баранг паннолар жойлаштирилган.

Эрталаб соат 10 да майдон узра берилган командаларнинг сўзлари равшан эшитилади. Шу тариқа ҳарбий парад бошланишига ишора берилади.

Қизил байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинлари қўмондони, генерал-полковник И. В. Фуженко тушган машина пайдо бўлади. Парад қўмондони, Тошкент гарнизони бошлиғи вазифасини ижро этувчи, округ қўшинлари қўмондонининг ўринбосари генерал-майор Е. Гайдукевич унга пешвоз чиқиб, қўшинлар тантанали юришга тайёрлигини билдиради.

И. В. Фуженко саф тортиб турган бўлинмалар атрофини айланиб ўтади, жангчилар билан саломлашади. Сўнгра у ҳукумат минбарига чиқиб жумҳурият ҳукумати, Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси номидан ва уларнинг топшириғига биноан ҳаммани Улуғ Октябрь социалистик инқилобининг 73 йиллиги билан табриклайди ва қутлайди.

«Тантанали юришга ҳозирланинг» деган буйруқ майдон узра янграйди. Ҳарбий оркестрнинг садолари остида жангчиларнинг сафлари ҳаракатга келади. Офицерларнинг йиғма колоннаси, ҳарбий билим юртларининг талабалари, қўшин турларининг вакиллари ўтадилар.

Қудратли жанговар техника майдон бўйлаб юриб ўтганидан кейин тошкентликларнинг колонналари пайдо бўлади. Қадимий анъанага кўра шаҳарнинг олти байроғидан иборат бош гуруҳга фирқа, уруш ва меҳнат ветеранлари ҳамроҳлик қиладилар. Улардан ҳар бирининг кўкраги орден ва медалларга тўла. Бу мукофотлар Улуғ Ватан уруши жабҳаларидаги жасорат ва мардлик билан, тинч даврдаги фидокорона меҳнат билан қўлга киритилган.

Майдон бўйлаб минглаб кишилар — Тошкентнинг Акмал Икромов ва Октябрь, Бектемир ва Киров ноҳиялари, бошқа ноҳиялар меҳнат жамоаларининг намояндалари юриб ўтадилар. Улар бугун меҳнат ғалабалари ҳақида дабдабали рақамларни кўтарган эмаслар. Яширишнинг ҳожати йўқ: ҳозир алоҳида натижалар билан ҳамма ҳам фахрлана олмайди, қийинчиликлар ҳам етиб ортади. Аммо халқимиз ҳаммаси жойига тушиб кетишига ишонади. Диёримизда тинчлик бўлса бас.

В. И. Ленин ҳайкали ёнидаги минбарда турганлар орасида КПСС XXVIII съездининг делегати, Тошкентдаги «Юлдуз» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг катта мастери Д. Н. Мусабекова ҳам бор.

— Бугун мен аввалгидан ҳам баландроқ кайфият билан бу майдонга келдим. Ҳамма жойда фирқа ва инқилоб шаънига таъналар айтилаётган бир пайтда мана шу «танқидчиларга» шундай дегим келади: ўтмишга нега тош отаётганингизни бир ўйлаб кўринг. Бизнинг бирлашмамиз жамоаси учун 7 Ноябрь — байрам, биз бу байрамни дуруст кўрсаткичлар билан кутиб олдик. Режадан ташқари фойда 1 миллион 400 минг сўмдан ошди. Бундан ҳам яхшироқ ишлашимиз мумкинмиди? Ҳа агар мамлакат иқтисодиётидаги тартибсизлик бизга ҳалақит бермаганида, бундан яхшироқ ишлаган бўлур эдик.

Биз, журналистлар 7 Ноябрь куни ҳам, унинг арафасида ҳам кўпгина тошкентликлар билан учрашдик. Уларнинг ҳаммалари бу байрам жумҳуриятнинггина эмас, бутун мамлакатнинг барча тараққийпарвар кучларини жипслаштирувчи омил бўлишини исташларини айтдилар.

Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг яқинда ўз ишини тамомлаган учинчи сессияси қарорлари ҳам шу йўлни кўрсатмоқда. Биз кўзлаган мақсадларга корхоналарнинг, жамоа ва давлат хўжаликларининг энг кўп даражадаги эркинлиги, ҳар бир меҳнатчининг жонли ташаббуси, юксак интизом туфайлигина эришиш мумкин, зеро, демократия — асло бошбошдоқлик эмас, балки масъулиятдир, барча кучларни жипслаштириш демакдир.

Бу — оддий ҳақиқат бўлса ҳам уларни оғизда эмас, балки амалда турмушга татбиқ этиш керак. Масалан «Миконд» заводида шундай қилмоқдалар, бу ердаги коммунистлар ўзлари зарбдор ишлаш намунасини ҳам кўрсатмоқдалар, одамларни ўзларига эргаштириб боришнинг ҳам уддасидан чиқмоқдалар.

— Корхонамиз жамоаси намойишга топшириқ юзасидан эмас, балки виждон амри билан чиқди, — дейди «Миконд» парткомининг котиби А. Хўжаев. — Фирқа қўмитаси ўзининг сиёсий вазифасини бажариб, ишчилар орасида қунт билан тушунтириш ишларини ўтказди. Фирқа ташкилотлари котибларининг кенгашида қандай шиорларни кўтариб чиқиш кераклиги белгилаб олинди. Намойишчилар колоннаси узра: «Микондчилар Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши учинчи сессиясининг қарорларини маъқуллайдилар» сўзлари ёзилган плакатлар кўзга ташланади. «Миллатлараро адоватни авж олдирувчилар жавобгарликка тортилсин», «Чайқовчиликка қарши кескин курашишни талаб қиламиз» деган сўзлар ҳам учрайди. Содда бўлса ҳам, ҳаммага тушунарли, бу сўзлар.

Бизнинг корхонамизда 47 миллат вакили меҳнат қилмоқда. Уларнинг ҳар бири инсон бирон-бир муқаддас нарсага ихлос қўйиши керак, деб айта олади. Улуғ Октябрь бизга мана шундай муқаддас санадир. Ҳозир инқилоб ҳар хил баҳоланмоқда. Аммо халқ унинг порлоқ байроқлари остига тўпланган эди, биз мана шу анъанадан воз кечмоқчи эмасмиз.

...Ўтган йилларга қараганда, пойтахтнинг бош майдонида Тошкент меҳнаткашларининг намойиши унчалик кўп давом этгани йўқ. Аммо шу қисқа муддат ичида ҳам меҳнаткашлар жумҳурият Коммунистик фирқа ва ҳукуматининг ҳозирги сиёсатини тўла-тўкис қўллаб-қувватлаб, маъқуллаётганликлари маълум бўлди. Намойишчиларнинг колонналарида турмушимизни енгиллаштирадиган: шахсий фойдаланиш учун ер участкалари, шахсий чорвачилик учун ем-хашак ажратиш, қуйи синфларнинг ўқувчилари учун бепул овқатланиш ва бошқа кўп нарсаларни ташкил этиш ҳақидаги қарорлар туфайли одамларнинг миннатдорчилик сўзлари неча марталаб янгради. Сўнгги бир-икки йил ичидагина жумҳуриятда шундай янгиликлар жорий қилинди. «Фақат ярим йўлда тўхтаб қолмаслик керак, бошқа ижтимоий ва иқтисодий муаммоларни ҳам изчиллик билан ҳал этиш лозим, биз бу ишда ҳамиша ёрдам беришга тайёрмиз», дейишмоқда Тошкент меҳнатчилари.

Ўзбекистон ССЖ Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг биринчи котиби И. А. Каримов, жумҳурият вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов, Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг Раиси М. И. Иброҳимов, Президентлик кенгашининг ва Вазирлар маҳкамасининг аъзолари, Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси бюросининг аъзолари, жамоат ташкилотларининг раҳбарлари ҳукумат минбаридан парад ва халқ намойиши қатнашчиларини табриклаб турдилар.

* * *

Намойиш ниҳоясига етди, аммо байрам тугагани йўқ. Майдонда саҳналар ўрнатилиб, уларда халқ ижоди дасталарининг, бадиий ҳаваскорлик жамоаларининг, профессионал хонанда ва созандаларнинг концертлари бошланиб кетди.

Тошкентнинг ҳар бир парки, маданият саройи ва маданият уйида кун бўйи халқ сайиллари давом этди. Кечқурун Ўзбекистон пойтахтининг осмонида байрам мушакбозлиги чарақлади.

В. И. Ленин номли майдондан репортажни ЎзТАГ махсус мухбирлари:

Т. БОТИРБЕКОВ, В. ГЛАДИЛОВ, В. ДРАЧЕВ, Н. ПОЛЯНСКАЯ тайёрладилар.

* * *

Улуғ Октябрь инқилобининг 73 йиллигига бағишланган тантаналар жумҳуриятимизнинг барча вилоят ва ноҳияларида ҳам бўлиб ўтди.

ТОШКЕНТ. 1990 йил 7 ноябрь. В. И. Ленин майдони. Ҳарбий парад ва меҳнаткашларнинг байрам намойиши.

А. ЗУФАРОВ ва Н. МУҲАММАДЖОНОВ суратлари.

Долзарб мавзу

МИЛЛАТЛАРАРО МУНОСАБАТЛАР — ДИҚҚАТ МАРКАЗИДА

Бугунги кунда миллатлараро муносабатлар муаммоларига бефарқ қаровчи одамлар йўқ. Бу тушунарли, чунки миллатлараро муносабатлар турмушимизнинг барча томонлари билан чамбарчас боғланиб кетган. Шунинг учун ҳам уларни ҳал этиш йўллари, байналмилал ўзини ўзи англаш ва миллатлараро мулоқот маданиятини шакллантириш муҳим аҳамиятга эгадир. ЎзТАГ мухбири Б. ҲАСАНОВ шу муаммолар хусусида Ўзбекистон ССЖ Президентининг маслаҳатчиси Ш. С. ЗИЕМОВ билан суҳбатлашди.

— Шаҳобиддин Сирожович, яқиндагина миллатлараро муносабатлар соҳасида тўла уйғунлик мавжуд, деб гапирилларди, ҳозир эса турмуш бу соҳада ҳам баъзан ўткир ихтилофлар бўлиши мумкинлигини кўрсатмоқда. Сиз бу тўғрида нима дея оласиз!

— Дарҳақиқат, яқин ўтмишда мамлакатимиз халқлари бирлиги ва жипслигини жуда мустаҳкам деб кўрсатилар, турмушда кўплаб учраб турадиган муаммолар эса тилга олинмас, четлаб ўтиларди.

Қайта қуриш ва ошкоралик туфайли бу соҳага ҳам хос бўлган «касаллик»лар кўзга ташланиб қолди. Чунончи, бу «касаллик»нинг ўз ҳолига ташлаб қўйилганлиги одамлар онгига, халқлар тақдирига салбий таъсир қилди.

Марказнинг, иттифоқ вазирликларининг хом ашё етказиш қўшимчасига айланиб қолган жумҳуриятимизни олиб кўрайлик. Яқин вақтларгача Ўзбекистон саноат маҳсулотларининг ярми, қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг эса 80 фоизидан кўпроғи хом ашё сифатида жумҳуриятдан ташқарига олиб чиқиб кетиларди. Бунда жумҳуриятнинг манфаатлари, миллий муаммолар назар-писанд қилинмас, халқ анъаналарини, маданиятини ривожлантиришга етарли эътибор берилмасди.

Ҳозир миллатлараро муносабатлар муаммоларини ҳал этиш, халқлар дўстлигини мустаҳкамлаш — қайта қуришнинг ўзини амалга оширишнинг асосий омилларидан бири эканлиги равшан бўлиб қолди.

— Қалбларни ларзага солган Фарғонадаги фожиали воқеалар ҳали хотирамиздан ўчгани йўқ. Сизнингча бу воқеаларнинг сабаби нима ва асосийси — фожианинг олдини олиш мумкинмиди!

— Сабаблар кўп — булар йиллар давомида ҳал этилмай келган иқтисодий ва ижтимоий муаммолар, ишсизлик, порага сотилиш, жиноятчилик, порахўрлик, давлат мулкини талонтарож қилиш ҳолларининг кўпайишидир. Маҳаллий фирқа, шўро ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг фаолиятсизлиги ва халқдан ,ажралиб қолганлиги бунга қўшимча бўлди.

Агар ҳодисаларни улар бошланган вақтда — Қувасойда можаро юз берганда баҳолашда сиёсий шапкўрлик қилинмаганида, албатта, фожианинг олдини олиш мумкин бўлур эди. Бунинг устига, муайян вақт давомида Қувасойдаги воқеалар тўғрисида объектив маълумот берилмади. Вилоят, жумҳурият, кейинроқ эса бутун мамлакат бўйлаб хилма-хил миш-мишлар тарқалди. Вазиятни барқарорлаштириш юзасидан чоралар кўриш учун Кувасойга юборилган гуруҳ таркибида мен ҳам бор эдим. Ишни синчиклаб ўрганиб чиққанимиздан кейин биз жумҳуриятнинг аввалги раҳбариятига юз берган ҳодисалар тўғрисида маълумотнома тайёрладик. Унда можаронинг сабаблари ва туси кўрсатилган, эҳтимол тутилган оқибатларнинг олдини олиш юзасидан аниқ тадбирлар таклиф қилинган эди. Бироқ, ушбу ҳужжат эътиборга олинмади. Юз берган ҳодисаларга етарли баҳо бермаслик нималарга олиб келганлиги ҳаммага маълум.

— Бизнинг жумҳуриятимиз учун миллий сиёсат ва миллатлараро муносабатлар масаласи алоҳида аҳамиятга эга, чунки биз кўп миллатли хонадонда яшаяпмиз. Жумҳурият раҳбарияти ҳозир шу соҳада вужудга келаётган муаммоларни ҳал этиш учун нима ишлар қилаяпти!

— Аҳолини сўнгги рўйхатга олиш якунларига кўра Ўзбекистонда 100 дан зиёд миллат ва элат вакиллари яшамоқда. Шу жумладан 14 миллиондан кўпроқ ўзбек, 1 миллион 650 минг рус, 900 минг тожик, 800 мингдан зиёд қозоқ ва бошқа миллатлар бор.

Табиийки, турмушнинг иқтисодий, ижтимоий ва маданий соҳаларидаги сиёсатни ишлаб чиқишда ва амалга оширишда кўп миллатлилик омили ҳисобга олинади. Шу жумладан бу Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг III сессиясида маъқулланган Ўзбекистон халқ хўжалигини барқарорлаштиришнинг асосий йўналишлари ва бозор иқтисодиётига ўтиш қоидаларида кўзда тутилган.

Кўп миллатли аҳолининг, аввало камбағал кишиларнинг турмуш даражасини ижтимоий жиҳатдан муҳофаза этишга қаратилган бир қанча аниқ чора-тадбирлар амалга оширилди. Бу иш давом эттирилмоқда. Чунки хўжалик юритишнинг янгича шароитларига тайёргарлик кўрилаётганда чор-ночор кун кечираётган ва ёрдамга муҳтож бўлган 9 миллиондан кўпроқ одам тўғрисида ўйламай бўлмайди, чунончи бу одамларнинг аксарияти қишлоқ аҳолисидир.

Томорқа участкалари кенгайтирилди, янги иш жойлари барпо этилмоқда, шахсий хўжаликлардаги мол ва паррандаларни ем-хашак билан таъминлаш чоралари кўрилмоқда.

Жумҳуриятда Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида Олмаотада имзоланган битимни амалга ошириш юзасидан изчил иш олиб борилмоқда, бошқа иттифоқдош жумҳуриятлар билан иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий ҳамкорлик ўрнатиш юзасидан аҳдномаларни имзолаш йўлида катта иш олиб борилмоқда, Ўзбекистон ССЖнинг мустақиллиги тўғрисидаги декларацияда белгиланган қоидаларни ҳисобга олиб, Иттифоқ шартномасини тузиш билан боғлиқ масалалар кўриб чиқилмоқда.

Халқ анъаналари, урф-одатларини тиклаш тадбирлари миллатлараро муносабатларни такомиллаштиришга қаратилган. Масалан, «Наврўз» ҳозир яна умумхалқ байрамига айланди, диндорларга муносабат ўзгарди.

Миллий муаммолар ўйлаб топилган нарса эмаслигини, бу можароларни атайлаб қилинаётган иш деб таърифлашга уринаётганлар ноҳақ эканлигини таъкидлаб ўтмоқчиман. Ҳозирги даврнинг ўзига хос хусусиятларидан бири миллий ўзини ўзи англашнинг ўсганлигидир. Бу — ижобий ҳодиса. Ҳозир унга бунёдкор, амалий тус бериш, бирор кимсага ундан бузғунчилик мақсадларида фойдаланишга йўл қўймаслик муҳимдир.

Ўз феъл-атворига кўра байналмилалчи бўлган ўзбек халқи ҳозир, айтиш мумкинки, ўз тарихини янгитдан идрок этаяпти, сўнгги ўн йилликлар ичида юз берган салбий воқеаларнинг сабабини чуқурроқ англаб етишга, ўз ривожланиш йўлларини топишга уринаяпти. Маданий-тарихий меросга жуда катта қизиқиш билдирилаётганлиги ҳам тушунарли, ўзбек халқи ундан, шу жумладан, ўзбек тили графикаси ўзгартирилганлиги туфайли ҳам ажратиб қўйилган эди. Ҳозир бизнинг меросимиз жамиятни такомиллаштириш жараёнига, ёш авлодни тарбиялашга хизмат қилиши муҳимдир. Дарвоқе, «Мерос» жумҳурият дастури ҳам ана шу мақсадга қаратилган.

Биз ўзбек тилини яхши билишимиз, эски ўзбек ёзувини ўрганишимиз ва шу орқали мусаффо чашма сувидан симиргандек, буюк аждодларимиз донолигидан баҳраманд бўлишимиз лозим, деб ўйлайман. Лекин бунда биз фақат ўз миллий қобиғимизга ўралиб қолмаслигимиз керак. Халқимиз очиқ бўлиши, жаҳон ҳамжамиятига уйғун бирикиб кетиши, бошқа халқлар иқтисодиёти, фани ва маданияти ютуқларини эгаллаши керак. Бунинг учун эса рус тилини — мамлакатимиздаги миллатлараро мулоқот тилини, чет тилларни яхши билиш керак. Дарвоқе, буни жумҳурият Президенти И. А. Каримов ҳам Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг III сессиясидаги ўз нутқида таъкидлаб ўтди.

— Шаҳобиддин Сирожович, маълумки, марказий матбуотда Ўзбекистон ССЖдан аҳолининг кўчиб кетаётганлиги тўғрисидаги масала тобора кўпроқ кўтариб чиқилмоқда. Кўчиб кетаётганларнинг миқдори ҳақидаги бу гаплар тўғрими!

— Ҳозир бутун мамлакатимизда ижтимоий-сиёсий, иқтисодий беқарорлик туфайли одамлар бир минтақадан бошқасига кўплаб кўчиб ўтаётганлиги кузатилмоқда.

Бизнинг жумҳуриятимизда Фарғонадаги фожиали воқеалар ҳам бу жараёнларга ўз таъсирини кўрсатди. Лекин айрим мақолалар муаллифлари айтаётганларидек бунга аввало жумҳуриятда Давлат тили тўғрисидаги Қонун сабаб бўлаяпти, дейиш нотўғри бўлур эди. Мазкур Қонун ўзбек тилининг ривожланишини, ундан фойдаланиш соҳасининг кенгайтирилишини таъминлашга қаратилган. Айни пайтда у жумҳуриятда яшовчи бошқа халқларнинг тилларини ривожлантириш учун зарур шарт-шароит яратиб беришни кўзда тутади. Яширмайман, Қонунни амалга оширишда муаммолар кўп. Баъзи одамлар бу жараённи тезлаштиришга интилишмоқда, бу эса ўз навбатида бирмунча ташвиш уйғотмоқда. Лекин, ҳар бир алоҳида ҳолатда алоҳида гаплашиш, одамларга бу қонунни чуқур тушунтириш керак, деб ҳисоблайман. Қонунни амалга оширишда ҳаддан ошишга, ҳис-туйғуларга эрк беришга, уни субъектив талқин этишга ҳаққимиз йўқлиги равшан.

Доимий яшаш жойидан кўчиб кетишнинг сабаблари хилма-хил — булар ҳам иқтисодий, ҳам ижтимоий муаммолардир. Масалан, Қашқадарё вилоятида яқинда жумҳуриятдан чиқиб кетишни истовчилар ўртасида социологик тадқиқот ўтказилган эди. Натижалар бундай бўлди: кетмоқчи бўлаётганларнинг фақат 6-7 фоизи «тил»ни сабаб қилиб кўрсатди, қолганлар эса иқтисодий ва ижтимоий-маиший қийинчиликларни, бошқа сабабларни айтишди.

Энди рақамларга назар ташлайлик: 1989 йилда жумҳуриятдан 170 мингдан кўпроқ киши жўнаб кетди, уларнинг атиги 17,5 минги руслар эди. Жўнаб кетаётган кишилар орасида кўпчиликни, баъзи мақолаларнинг муаллифлари даъво қилаётганларидек, руслар эмас, балки ўзларининг тарихий ватанига қайтиб боришга интилаётган қрим татарлари, яҳудийлар, немислар, бошқа миллатларнинг намояндалари ташкил этаётганлиги кўриниб турибди.

Аҳолининг кўчиш жараёнлари ҳақида гапирганда, рус тилида сўзлашувчи аҳолининг вакилларигина кўчмаётганини назарда тутиш керак. 1989 йилда жумҳуриятдан 24 мингдан кўпроқ ўзбек кўчиб кетди ва 23 минг ўзбек кўчиб келди. Кўчиб кетганлар орасида ўқишга, тажриба ўрганишга, ишга кетганлар кўпчиликдир.

Бу саволга бериладиган жавобни якунлаб шуни айтмоқчиманки, бизнинг жумҳуриятимизда баъзи журналистлар айтаётгандек, аҳолининг кўчиши авжига чиққан эмас. Уларнинг даъволари, хулосаларига қараганда, улар ихтиёрида ё холисона ахборот йўқ, ёки улар ўзларининг кўнглидаги гапни ҳақиқат қилиб кўрсатмоқчи бўладилар. Ўзбекистон халқ депутатларининг жумҳурият аҳолисига, ССЖИ Олий Кенгашига Мурожаатномасида ҳам шу фикр таъкидланади. Унда қуйидаги сатрлар бор: «...Ваҳима тарқатишга, вазиятни беқарорлаштиришга, турли халқларнинг вакиллари орасида адоват чиқаришга уринаётган кучлар бош кўтараётганлиги бизни қаттиқ ташвишга солмоқда.

...Шу боисдан ҳам биз қатъий қилиб айтамизки, миллатлараро муносабатларни кескинлаштиришга олиб борадиган миллатчилик ва шовинизмни авж олдириш йўлидаги ҳар қандай уринишлар ва гиж-гижлашлар қонунларимизнинг бутун кучи ва шафқатсизлиги билан даф қилинажакдир».

Марказий матбуотда босилган баъзи мақолаларда, норасмий ташкилотлар айрим вакилларининг нутқларида Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси, жумҳурият раҳбарияти жумҳуриятда яшовчи миллий гуруҳларнинг маданий эҳтиёжларини қондиришга, уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга дуруст эътибор бермаяптилар, деб даъво қилинади. Бу даъволар ҳақиқатга тўғри келмайди, деб ҳисоблайман. Ҳозир жумҳуриятимизда 30 тадан кўпроқ миллий, маданий марказ тузилган ва ишлаб турибди. Бошқа ҳар қандай жумҳуриятдагидан кўра кўпроқ шундай марказ тузилганига эътибор беринг. Ҳозир жумҳуриятда яшовчи халқларнинг тилларидаги радиоэшиттиришлар ва телекўрсатувлар вақти кўпайтирилди. Телевидениеда «Дружба» деган янги эшиттириш пайдо бўлди. Бу эшиттиришда бошқа масалалар қатори миллий-маданий марказларнинг фаолияти ҳам ёритиб борилади. Қозоқ, тожик, қорақалпоқ тилларида ва бошқа тилларда ўқитиладиган мактаблар кўпаймоқда. Жумҳуриятдаги 1200 тадан кўпроқ мактабда 657 минг болага рус тилида таълим берилмоқда. Жумҳуриятнинг барча олий ўқув юртларида рус тилида таълим бериладиган бўлимлар бор. Масалан, фақат педагогика илмгоҳларидагина 185 та мана шундай бўлим бор. Ўзбекистонда 27 та рўзнома рус тилида нашр этилмоқда, китоблар ва журналлар чиқарилмоқда. Масалан, 1989 йилнинг ўзида Ғафур Ғулом номли нашриётда 462 босма табоқ ҳажмида 27 номдаги бадиий адабиёт рус тилида чиқарилди. 1990 йилда 30 та номдаги китобни чиқариш режалаштирилган. «Ўзбекистон», «Ўқитувчи» ва бошқа нашриётларда рус тилида адабиёт чиқарувчи таҳририятлар бор.

Юқорида номлари зикр этилган муаллифлар жумҳуриятда ижтимоий-сиёсий барқарорлик йўқ, деб ҳам даъво қилмоқдалар. Бу даъво ҳақиқатга тўғри келадими? Ҳозир жумҳуриятимиздаги вазият барқарор бўлиб турибди, Москва, Ленинграддаги, Украина ва Молдовадаги вазиятни қиёс қилган ҳамма кишилар буни кўриб туришибди. Пахта териш кампанияси қисқа муддатда муваффақиятли тугаллланганлиги, давлат режаси бажарилганлиги ҳам мана шу барқарорликнинг самарасидир.

Ўзбекистонда истиқомат қилаётган халқларнинг дўстлиги ва бирлигисиз жамиятимизда режалаштирилган ўзгартишларни амалга ошириб бўлмайди. Бу борада Ўзбекистон раҳбарияти, жумладан қонунийликни, тартиботни мустаҳкамлаш юзасидан кенг кўламли ишларни амалга оширмоқда.

— Ҳозир жумҳуриятда миллатлараро муносабатлар ва байналмилал тарбия соҳасидаги фаолиятни мувофиқлаштирувчи кенгашлар тузилмоқда. Бу кенгашларнинг фаолияти нимадан иборат бўлади!

— Бу кенгашлар жамоатчилик асосида ташкил этилмоқда ва улар фирқа ҳамда шўро идоралари ҳузурида тузилган миллатлараро муносабатлар комиссиясининг ўрнини босмаслиги керак. Улар халқ депутатлари кенгашларининг қарорига биноан ноҳияларда, шаҳар ва вилоятларда тузилмоқда. Уларга кенгашларнинг раислари бошчилик қилади, фирқа, шўро ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг, жамоат ташкилотларининг вакиллари, энг кўп хизмат кўрсатган обрўли кишилар уларнинг таркибига кирадилар.

Кенгашлар бу соҳадаги ишни мувофиқлаштириб турадилар. Улар узоқ муддатли ва кундалик тадбирларни тузиб, миллатлараро муносабатларни такомиллаштиришга кўмаклашишлари лозим. Улар муаммоларни аниқлаш, уларни ҳал этиш чораларини кўриш билан шуғулланадилар. Ўзбекистон ССЖ Давлат тили тўғрисидаги Қонунни амалга ошириш соҳасида давлат ва жамоат идоралари ҳамда муассасаларининг фаолиятини ўрганиш, байналмилал ўзлигини англашни ва миллатлараро алоқа маданиятини шакллантириш юзасидан аниқ-равшан тадбирларни амалга ошириш кўзда тутилмоқда.

Меҳнат жамоаларида, ўқув юртларида, истиқомат жойларида байналмилал тарбия ва миллатлараро алоқа маданиятини шакллантириш билан шуғулланувчи кенгашлар бу тузилманинг бошланғич бўғинлари бўлиб қолади.

Байналмилал тарбия ва миллатлараро муносабат соҳасидаги фаолиятни мувофиқлаштирувчи жумҳурият кенгаши ҳам тузилади.

Бу кенгашнинг тузилиши, менинг фикримча, рўй бераётган жараёнларни чуқурроқ ўрганиш, бу соҳадаги муаммоларни ҳал қилиш билан, мўътабар қарорлар қабул қилиш билан шуғулланиш ва шу тариқа халқлар ўртасида дўстликни мустаҳкамлашга кўмаклашиш имконини беради.

Китоблар оламида

«Мувозанат»

Яқинда «Ўзбекистон» нашриётида чоп этилган мақолалар тўплами шундай номланган. Бугунги беҳаловат кунларда бу китобга «Ёш ленинчи» рўзномасида ўтган йили ёруғлик юзини кўрган энг яхши чиқишлар жамланган. Бу мақолалар шу жиҳатдан алоҳида тўплам ҳолида чоп этилишига лойиқки, уларда ҳаётимизнинг нозик қирралари, тарихимизнинг ўқилмаган саҳифалари қамраб олинган.

«Ёш ленинчи»нинг шу китобни нашр қилиш ҳақидаги таклифини «Ўзбекистон» нашриёти ходимлари, унинг директори Р. Шоғуломов илиқ кутиб олгани куни-кеча эди. Таҳрир ҳайъати рўзномада эълон қилинган энг яхши мақолаларни тўплаб, уни алоҳида китоб ҳолида чиқаришни илтимос қилган эди. Нашриёт ходимлари бизнинг таклифни қабул қилиб, китобни жуда қисқа муддатларда ўқувчиларга етиб боришини таъминлашди.

Агар муштарийларнинг ёдида бўлса, ўтган йили ёшлар матбуоти саҳифаларида тарихимизнинг қора ва оқ доғлари бўлган кечаги ўтмишимиздаги ҳақиқатни ошкор қилувчи мақолалар кўплаб чоп этилган эди. Ҳали кўпчиликка маълум бўлмаган ҳужжатларни афкор оммага ошкор этилди. Йил давомида рўзнома саҳифаларидан ўрин олган мақолаларда ёшларни тарихни чуқурроқ ўрганишга, унинг бизга қоронғи бўлган саҳифаларини очишга чақирилди. Айниқса Ўзбекистон ССЖ Фанлар академиясининг академиги Эркин Юсупов, шу академиянинг мухбир аъзоси Бўрибой Аҳмедов, таниқли танқидчи Очил Тоғаев, Эркин Воҳидов, Омон Матжон, Муҳаммад Али, Жамол Камол, Нурали Қобул каби ижодкорларнинг чиқишлари ва улар билан уюштирилган суҳбатларда давримизнинг дардли муаммолари ўз аксини топди. Ана шу ҳаётий машаққатларни қайси йўллар билан енгиш масалалари хусусида баҳслар уюштирилди.

Шунингдек, мазкур тўпламдаги мақолаларда жумҳуриятимиз ёшлари ва комсомол муаммоси билан бир қаторда барчамизни ташвишга солиб келаётган пахта яккаҳокимлиги, экологик мувозанатнинг бузилганлиги, тарих, иқтисод, тил, маданият, маънавий масалалар чуқур ижтимоий руҳда таҳлил этилган. Хуллас, китобдан жой олган рўзноманинг ҳар бир чиқиши билан танишар экансиз, муаллифларнинг дил тубида ётган дарду аламлари, ғам-ҳасратлари, тафаккур мевалари, ақл-идрок шодалари билан танишгандек бўласиз. Бевосита улар билан мақолаларда кўтарилган мавзулар юзасидан баҳсга тушгингиз келади. Уларга ўз муносабатингизни билдириб, ҳаёт мушкилотларини биргаликда ҳал этиш учун бир ёқадан бош чиқариб курашишни истаб қоласиз.

Китобга ёзилган сўз бошида нашриётнинг катта муҳаррири Зуфар Жўраев шундай фикрни келтиради: **«Китоблар қалбни ёритади, инсонни юксакликка кўтаради ва кучига куч қўшади, унда энг яхши орзу-истакларни уйғотади, ақлни чарҳлайди ва юракни юмшатади»**. Худди шундай! Кўпинча биз бугунги кун ташвишлари билан банд бўлиб, китоб мутоала қилишга вақт топа олмаймиз. Кундалик рўзнома ва ойномаларни кузатиш билан бутун оламни кучгандек бўламиз. Афсуски, ундай эмас. Зеро, китобдек инсон руҳини поклайдиган, унинг маънавий оламини бойитадиган восита бўлмаса керак. Шу боисдан «Ёш ленинчи»да чоп этилган ва давр дарди билан ҳамоҳанг бўлган мақолаларнинг жамланган ҳолда муштарийларга тақдим этилиши ибратли юмушдир.

И. УСМОНОВ.

«Ёш ленинчи» —аскарлар ҳузурида

ВИЛЬНЮСДА БИР ОҚШОМ

Болтиқбўйи жумҳуриятларида баҳорги сиёсий кураш бироз тинчигандай туюлади, шу кунларда Вильнюсда бўлган кишига. Куз фаслига монанд бу осойишталик ва вазминлик заминида катта бир маъно бор. Литваликлар энди ўзларининг ҳақ-ҳуқуқларини намойишлар, иш ташлашлар, бақириғ-у, қичқириқлар билан эмас, балки юксак маданиятлилик, ўзаро маслаҳат ҳамда келишувчанлик билан амалга оширишга интилмоқдалар. Чунки бундан бир неча ой муқаддам ССЖИ ҳукумати томонидан амалга оширилган иқтисодий қамал жумҳуриятга ва унинг аҳолисига жуда катта талофат етказди. Бу қамалнинг оқибати ҳамон сезилиб турибди. Рўзномалар биздаги нархларга қараганда анча қиммат бўлиб, ҳамон коммерция баҳосидаги қоғозга чоп этилмоқда.

Биз «Ёш ленинчи» рўзномаси ходимлари тинч оқаётган Нярис дарёси соҳилларида сайр қилиб дафъатан ана шундай бир кайфиятни, муҳитни ҳис қилдик. Одамларидан бизга нисбатан ҳеч бир ғаразгўйликни сезмадик. Фақат озиқ-овқат дўконларида бизга ҳеч нима сотишмади. Ҳаммаси паспорт билан, фақат литваликларга, дейишди. Нима ҳам дердик.

Вильнюс шаҳрига бизни шу ерда хизмат қилаётган юртдош аскарлар билан учрашиш истаги бошлаб келганди. Кечқурун белгиланган «Н» қисмга қараб йўл олдик. Дарвозадан киришимиз биланоқ, гап-сўзлардан, ўзимизни юртимизга келиб қолгандай ҳис қилдик. Бу ерда хизмат қилаётганларнинг асосий қисми ўзбекистонлик ва Ўрта Осиёнинг бошқа жумҳуриятларидан келган йигитлар экан. Ҳар қадамда ҳаяжонли учрашув, салом-алик, юрт ҳақида савол-жавоб...

Ўзгача бир илиқлик билан орзиқиб кутилган дамлар ҳам етиб келди. Кечқурун соат 18 ларда қисм клуби аскарлар билан лиқ тўлди. Учрашувни қисмнинг сиёсий ишлар бўйича командир ўринбосари Сергей Петров очиб, илк сўзни «Комсомольская правда» рўзномасининг Ўзбекистон бўйича ўз мухбири Мирзааҳмад Олимовга берди. У аскарларни марказий комсомол нашрининг серқирра фаолияти билан қисқача таништирди.

Сўз навбати «Ёш ленинчи» муҳаррири Жаббор Раззоқовга берилганда, зални осойишталик эгаллади. Ҳар бир аскар ўз юрти, халқи ҳақида кўпроқ нарсани билишга интиларди. Ёшлар нашри муҳаррири юртдошларига Ўзбекистонда кейинги вақтда жумҳурият Президенти томонидан амалга оширилаётган ибратли ишлар, қурилиш батальонларида ишлаш учун хизматга чақирилган аскарларни Туркистон Ҳарбий мавзесида қолдириш ҳақидаги фармони, бу йилги етиштирилган ниҳоятда мўл пахта ҳосили ва бошқа нарсалар ҳақида қисқача сўзлаб берди.

Ниҳоят, учрашувнинг янада қизиқарли, унутилмас дамлари бошланди. Саҳнага Ўзбекистон ёш ижодкорларининг театр-студияси хонандаси Нодира Зиёхонова таклиф этилди. Унинг ширали, ўзига хос ва жарангдор овози ҳаммани бир зумда ром қилди. Нодиранинг қўлидаги гитарадан таралаётган куй йиғилганларнинг қалбини батамом сеҳрлаб олганди. У эса бутун вужуди билан берилиб куйларди:

Турналар қайтдилар,
сендан йўқ хабар,
Саболар сайр этар,
сендан йўқ хабар,
Ҳол сўраб бош эгди
нозик майсалар,
Нечун сен келмадинг
мени сўроқлаб...

...Қўшиқ кетидан қўшиқ уланади. Нодира эса жўшиб-жўшиб куйлашда давом этади. Унинг ижросидаги «Дарёда оқиб келади», «Кармен», «Сен менинг саратоним», «Баригал», «Дарё тошқин...» сингари қўшиқларни аскарлар қарсаклар билан кутиб олишди. Яна қўшиқлар талаб қилишди. Нодира ҳам юртдошлари сўзини, илтимосини ерда қолдирмади. Дилдан куйлади.

Учрашув тун ярмисигача давом этди. Қисмдан қайтарканмиз, яна аскарлар қуршовида қолдик. Улар ота-оналарига, дўстларига, ҳамма-ҳамма элдошларига салом айтиб қўйишни илтимос қилишди. Самарқанд вилоятидан Қобул Мухторов, Жамшид Саидов, Овул Хўжамов, андижонлик Баёзиддин Нурматов, Ҳусанбой Авилов, Абдушукур Нодиров, Маъмуржон Обидов, Қорақалпоғистон Мухтор жумҳуриятидан Улуғбек Султонов, Турдибек Боғбеков, Марғилондан Акромжон Аҳмадалиев ва бошқа ўнлаб, юзлаб аскарларнинг соғлиқ саломини қабул этинг. Улар ўзларининг йигитлик бурчини сидқидилдан адо этишмоқда.

Тўлқин ҲАЙИТ,
«Ёш ленинчи» махсус мухбири.

Отабек РАЗЗОҚОВ,
ТошДД журналистика куллиёти толиби.

* * *

СУРАТЛАРДА: учрашувдан лаҳзалар.

Муаллифлар сурати.

«Обуна—91»

«ҲАЁТ ВА ИҚТИСОД»— СЕВИМЛИ ОЙНОМА

Бу ойнома ўзининг ўқимишлилиги, мазмундорлиги билан тезда халқнинг тилига тушиб қолди. Унинг илк сонидаёқ муштарийлар Абу Наср Фаробийнинг «Афлотун қонунларининг моҳияти» (Жамиятга қандай раҳбарлар ва адолатли иқтисодий қонунлар кераклиги ҳақида) Мирзо Кенжабекнинг «Ҳақиқат тежалмаса эди...», Карим Баҳриев ва Мавлон Умрзоқовнинг «Мустақиллик остонасида», Чўлпоннинг «Чопон», Нурислом Тўхлиевнинг «Аввал иқтисод...», Маҳкам Маҳмудовнинг «Амир Темур замонига қадар ислом иқтисоди ва маданияти тарихидан», Шарифа Салимованинг «Аёл бўлиш осонми?» мақолалари, «Иқтисод ва маданият», «Иқтисод ва сиёсат», «Қуръон ва иқтисод», «Иқтисод ва маънавият», «Жамиятнинг оғриқ нуқталари» ойнасўзлари остида ранг-баранг материаллар эълон қилинди. Бу мақолаларнинг эълон қилинганига уч-тўрт ой бўлган бўлса ҳам ҳануз уларга бўлган қизиқиш сусаймаяпти.

«Ҳаёт ва иқтисод» ана шундай мазмундор ойнома. У сотувга кам чиқарилади. Ойноманинг ўзи жуда кам нусхада нашр қилинади ва ҳар бир рўзнома дўконига 5-6 донадан тегади, холос. Андижон, Самарқанд, Қашқадарё вилоятларига борган ойнома вакиллари зиёлилар ва оддий меҳнаткашлар «Ҳаёт ва иқтисод»ни қидириб тополмай юрганларининг гувоҳи бўлишди.

Ойнома ҳақиқатга ташна ўқувчилари ўртасида катта қизиқиш уйғотаётганининг боиси юқорида айтганимиздай, тиражнинг камлигидандир. Дўконлардан тополмагач, мухлислар унга қачон, қаерда обуна бўлиш мумкин, деб сўрашмоқда. Муштарийлар эътибори учун айтмоқчимизки, «Ҳаёт ва иқтисод»га «Союзпечать»нинг ҳамма бўлимларида ёзилиш мумкин. Янги йилда ойнома соф иқтисодий муаммолар билан бирга жаҳон ижтимоий тафаккури хазиналари, маданий меросимиз дурдоналари, шарқ халқлари тарихининг очилмаган саҳифалари, «Қуръон ва иқтисод» ойнасўзи остида ҳам ўқувчиларимиз учун муносиб мақолалар бериб боради.

АЗИЗ МУШТАРИЙЛАР!

«Ҳаёт ва иқтисод» ойномасининг келгуси йилда янада қизиқарли ва ўқимишли бўлишига таҳририятдаги истеъдодли ижодкорлар кафолат бера олади. Ҳеч иккиланмай ёзилишингиз мумкин. Унинг ИНДЕКСИ: 75481. Обуна баҳоси: Бир йилга — 8 сўм 40 тийин. Олти ойга — 4 сўм 20 тийин.

Сизга, азиз муштарийлар, ойнома ижодкорлари сиҳат-саломатлик, узоқ умр тилайди.

Диққат, янгилик!

ТИЛ РАВНАҚИ— ЭЛ РАВНАҚИ

Жумҳуриятимизда «Ўзбек тили кўнгилли жамияти» тузилади

Жумҳуриятимизда «Ўзбек тили кўнгилли жамияти»ни тузиш бўйича ташаббускор гуруҳ ташкил этилганлиги матбуотда эълон қилинди. («Совет Ўзбекистони», 1990 йил, 2 ноябрь). Шу муносабат билан мухбиримиз Зайниддин РИХСИЕВ «Ўзбек тили кўнгилли жамияти»ни тузиш ташаббускор гуруҳи уюштирувчиси Тошкент давлат дорилфунуни ўзбек филологияси куллиётининг декани, филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон ССЖ Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Ирисгой ҚЎЧҚОРТОЕВ билан суҳбатлашди.

— Ирисгой ака, «Ўзбек тили кўнгилли жамияти»ни тузиш учун ташаббускор гуруҳ қандай ташкил этилди, ташаббускор гуруҳнинг аъзолари кимлар?

— Шундай жамият тузиш ғояси кўпдан буён муҳокама қилиб келинади. Бу ҳақда турли йиғинларда, вақтли матбуот саҳифаларида, радио ва телевиденияда бир неча марта гапирилди.

Қатор жумҳуриятларда шу жумҳурият давлат тилларини ривожлантиришга ва тўлақонли қўлланилишини таъминлашга қаратилган оммавий-лисоний жамиятлар иш бошлаганлигидан хабардорсиз. Бизда ҳам бир қанча миллат ва элатларнинг тиллари билан боғлиқ бўлган миллий-маданий марказлар ташкил этилди.

Мавжуд тажриба ва таклифлар, айниқса, жумҳуриятимиз давлат тили тўғрисидаги Қонунни амалга оширишга ёрдам бериш зарурати жумҳуриятимизда Ўзбек тили кўнгилли жамиятини тузиш бўйича бевосита амалий иш бошлашни тақозо этди. Тошкент давлат дорилфунунида ўтказилган йиғинлардан бирида — олий ва ўрта махсус таълим соҳасидаги ўқув юртлари кафедралари ва методик бирлашмалари мудирлари ҳамда етакчи ўқитувчиларининг кенгайтирилган йиғилишида кун тартибига қўшимча равишда «Ўзбек тили кўнгилли жамияти»ни тузиш масаласи муҳокама учун қўйилди. Йиғилиш иштирокчилари якдиллик билан ташаббускор гуруҳни сайладилар. Ташаббускор гуруҳга олий ва ўрта махсус таълим ходимлари билан бир қаторда халқ таълими, жумҳурият Фанлар академияси, матбуот ходимлари, маданият арбоблари, адиблар, меҳнаткашлар, ёшлар, хуллас жумҳурият аҳолисининг барча табақаларидан вакиллар киритилди.

Шу пайтача фирқа, комсомол, касаба уюшмаси, хотин-қизлар уюшмаси каби ташкилотларни билардик, холос. Бу ҳол фуқароларнинг бирлашмалар тузиш, бирор— бир уюшмага бирлашиш ҳуқуқларини кескин чеклаб қўйганди. Ҳозир аҳвол ўзгарди, ўзгаряпти. «Ўзбек тили кўнгилли жамияти» ҳам ана шу ўзгаришлар ниҳояси сифатида дунёга келди. Бу жамиятнинг хусусияти шундаки, у аҳолининг кенг табақаларига таяниб иш кўради ва оммавий маданий-маърифий бирлашма вазифасини ўтайди.

— Ҳар бир янги жамият ёхуд уюшманинг ўз дастури, ўз йўналиши бўлади ва у бошқа шундай жамият ва уюшмалар томонидан дастури ёки йўналишига қараб яхши ёхуд ёмон кутиб олинади. Лекин «Ўзбек тили кўнгилли жамияти» янги тузилгани учун буни аниқлаш қийин. Сизлар-чи? Сизларнинг жумҳуриятимиздаги мавжуд бирлашмаларга муносабатларингиз қандай?

— Аввало шуни таъкидлашим лозимки, «Ўзбек тили кўнгилли жамияти» мавжуд бирлашмаларнинг бирортасининг ўрнини босиш ёки унга қарши ҳаракат қилиш учун тузилаётгани йўқ. Жонкуярлик асосида тузилган оммавий бирлашмаларнинг барчаси билан ҳамкорлик қилиш, жумҳуриятимиз аҳолисининг осойишталиги, маънавий-руҳий соғлом кечиши йўлида ишлаш, жон куйдириш барча демократик бирлашмаларимиз, қолаверса, ҳар қайси фуқаронинг муқаддас бурчидир.

Модомики, жамиятнинг бошқа бирлашмалар ва кучларга муносабати тўғрисида сўз борар экан, яна бир муҳим масалага тўхтаб ўтиш зарур. Жумҳуриятимиз ҳукумати Ўзбекистон ССЖ давлат тили тўғрисидаги Қонунни амалга ошириш бўйича махсус дастур қабул қилиб, бу дастурни ҳаётга тадбиқ этишни маҳаллий Шўроларнинг ижроия қўмиталарига, вазирликлар, бошқармаларга, корхоналар раҳбариятига топширди. «Ўзбек тили кўнгилли жамияти» эса бу идоралар ишига фаол кўмаклашиб, катта ҳажмда амалий ёрдам беради. Тилимиз равнақига хизмат қиладиган ҳар қандай юмушга биз ҳамиша тайёрмиз.

— Жамиятнинг ташкилий тузилиши ҳақида ҳам сўзлаб берсангиз.

— Жамиятнинг ташкилий тузилиши ва фаолияти йўсини унинг ҳаракат йўриғида ўз аксини топган. Ҳаракат йўриғимизнинг тамал тошини демократия, байналмилаллик, ошкоралик ва фидойилик ғоялари ташкил этади. Жамиятни тузишда эса жумҳурият аҳолисининг гуруҳларга уюшиш тартиби, яъни аҳолининг ер ва ишлаб чиқариш бўйича гуруҳланиши ҳисобга олинади, албатта. Жамият асоси, бу — бошланғич ташкилотдир. Бошланғич ташкилотлар ноҳия, шаҳар ва вилоят ташкилотларига бирлашади. Жамиятнинг олий органи — қурултой. Қурултойлар орасида жамият фаолиятини қурултой сайлаб қўйган жумҳурият бошқармаси йўналтириб туради.

Жамиятнинг ички тузилиши ва фаолияти бўйича тайёрланаётган ҳужжат ва таклиф-тавсиялар Таъсис қурултойида кўриб чиқилади ва қабул қилинади. Унга кимлар аъзо бўлиши масаласига келсак, бу масалада на миллий, на синфий ва на ирқий чеклашлар бўлади. Жамиятнинг ҳаракат йўриғи ва дастурини тан оладиган, ўзбек тили учун жон куйдирадиган ҳар қандай киши унга аъзо бўлиши мумкин. Шу кунларда аъзо қилиш тартиби, жамият аъзоларининг ҳуқуқ ва бурчлари бўйича аниқ таклиф-тавсиялар ишлаб чиқилмоқда. Ана шундай таклифлардан бири сифатида жамоа аъзолиги тўғрисидаги таклифни кўрсатиш мумкин.

— Агар тарғиб қилиш воситалари, бошқарув аппарати бўлмаса, ҳар қандай яхши ғоя ҳам эгаларига етиб бормайди. Бунинг учун эса маблағ керак. Бусиз асло мумкин эмас. «Ўзбек тили кўнгилли жамияти» маблағ томонидан давлат тасарруфида бўладими?

— Йўқ, ўз-ўзини таъминлаш асосида мустақил иш юритилади. Шу боис унинг ўз жамоа мулкини юзага келтириш мўлжалланмоқда. Бу мулк аъзолик бадаллари, кишиларнинг, меҳнат жамоаларининг хайрияларидан, таъсис этувчи муассасаларнинг маблағларидан, тарғибот, нашр, маърифий фаолият ва бошқа хизматлар ҳақидан жамғарилади.

— Яна бир хайрли ишга қўл урилганлигига шубҳа йўқ. Ўйлайманки, ушбу суҳбатни ўқиб, муштарийларимиз орасида ҳам «Ўзбек тили кўнгилли жамияти»га аъзо бўлиш истаги туғилади, албатта. Аммо бир эшикни тақиллатишдан олдин, у эшик ортида кимлар истиқомат қилаётганини, қандай ният билан яшаётганини билишга қизиқади, киши. Шу муносабат билан жамиятнинг вазифалари ҳақида гапириб берсангиз?

— Жамиятнинг вазифалари унинг дастурида белгилаб берилади. Бу дастур, боя айтганим, жамиятнинг Таъсис қурултойида муҳокама қилинади. Ҳозир шуни айтиш мумкинки, Ўзбекистон ССЖ давлат тили тўғрисидаги Қонунни амалга оширишга кўмаклашиш жамиятнинг бош вазифасидир. Ўзбек тилини, унинг услубий имкониятларини, бадиий қудратини, ўзбек адабий тили ва унинг тарихига оид асарларни тарғиб қилиш, ўзбек тили ривожига ҳисса қўшаётган олим ва адибларнинг фаолиятини қўллаб-қувватлаш жамиятнинг кундалик ишига айланади. Ўзбек тилини ўрганишни хоҳловчиларга ёрдам бериш, ўзбек тилини ўқитиш, ўрганиш ва ўргатишда намуна кўрсатаётган кишиларни моддий ва маънавий рағбатлантириш ҳам жамият фаолиятининг муҳим йўналиши бўлади.

Ўзбекларнинг муайян қисми ўзга жумҳуриятларда ва хорижий мамлакатларда яшайди. Улар билан алоқа ўрнатиш, уларга маънавий ёрдам бериш, уларни ўзбек тили ривожи ишларига жалб этиш масаласи ҳам жамият эътиборида бўлади. Бунда бошқа жумҳуриятлар ва хорижий мамлакатлардаги маданий-маърифий бирлашмалар билан ҳамкорлик қилиш муҳим аҳамият касб этади.

«Ўзбек тили кўнгилли жамияти» ўзбек тилини соғлом ривожлантиришга ва тўлақонли қўлланилишга интилувчилар, қўллаб-қувватловчилар, жумҳуриятда тил вазиятини мўътадиллаштиришга муносиб ҳисса қўшувчи кишиларнинг жамиятидир. Уни ҳамма қўллайди.

10 ноябрь—Совет милицияси куни

Айтинг-чи, кўча-кўйда безорилар ё талончилар хуружига дуч келганмисиз? Ёки уйингизга ўғри тушганми? Тирбанд автобус, троллейбус ёхуд трамвайларда сумкангизни кесиб, ҳамёнингизни шип-шийдон қилиб кетишмаганми? Яширмайлик, бундай нохуш воқеаларни кўраверибкўзимиз ҳам «пишиб» кетди. Яна доим нолиймиз: «бу ички ишлар ходимлари, миршаблар қаёққа қараяпти ўзи» деб.

Бугун мамлакатни қўятурайлик-да, Ўзбекистонни олиб кўралик, жиноятчиликнинг кўпгина турлари ортиб кетаётганлиги ҳақида ташвиш билан гапирилаётир. Аслида-чи? Фақат ҳуқуқ-тартибот ходимлари фаолиятининг яхшиланиши билан жиноятчиликнинг олдини олиш осон кечармикан? Эл осойишталигини сақлаш, фуқаролар ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг асосий юки биринчи навбатда жойлардаги участка инспекторларининг зиммасига тушаётганлиги ҳам сир эмас. Уларнинг ҳам қувонч-ташвишлари етиб ортади. Ҳали қувонишга эрта. Яқинда рўзномамизга милиция куни арафасида бир гуруҳ ана шундай касб эгалари ташриф буюриб, ўз фикр-мулоҳазаларини муштарийлар билан ўртоқлашдилар.

Алексей БРАЙЛОВСКИЙ, жумҳурият Ички ишлар вазирлигининг профилактика хизмати бошқармаси катта инспектори, милиция майори:

— Матбуотни жуда кўп кузатаман. Айниқса, ҳар куни биз—ички ишлар ходимлари фаолиятида рўй бераётган воқеаларни, ҳодисаларни ўқиган муштарийлар даҳшатга тушадилар. Бугунги кунда фуқаролар осойишталигини сақлаш, йил сайин ортиб бораётган жиноятчилик «фоиз»ларини камайтириш ҳам осон кечмаяпти. Нима кўп, жиноятнинг тури кўп, оқибатда жиноятчилар сони ошса ошаяптики, асло камаяётгани йўқ. Яшириб нима қиламиз? Лекин сизу-бизнинг бехавотир яшашимизни, тинчлигимизни ҳимоя қилаётган «кўзга кўринмас» соҳа вакиллари бўлмиш участка инспекторларининг энг оғир ва мураккаб меҳнати ҳақида кўпчилик яхши билмайди.

Участка инспекторлари меҳнатини бекорга «кўзга кўринмас» демадим. Чунки жиноятларнинг ярмидан кўпи шуларнинг фидойиликлари туфайли очилмоқда. Жонли мисол: Чилонзор ноҳияси участка инспекторлари П. Мамбеков, С. Муҳамедов, Б. Хўжаевлар жуда катта қуролланган жиноятчилар гуруҳини қўлга олишда ёрдам бердилар. Бу гуруҳ анчадан бери қанчалаб энг оғир жиноятлар содир этган. Яқинда ана шу жиноятчилар гуруҳининг жиноий иши кўриб чиқилди. Бири олий жазога маҳкум этилиб, қолганлари турли йилларга озодликдан маҳрум қилиндилар.

Раҳматилло ЎРОҚОВ, Сирғали ноҳияси ички ишлар бўлими инспектори, милиция лейтенанти:

— Менинг «чеким»га шу ноҳиядаги Усмон Юсупов номидаги маҳалла ҳамда Тошкент тайёрагоҳи ҳудуди тушган. Маҳалла жуда тинч, бир йилда саноқли жиноятлар содир бўлади. Лекин тайёрагоҳни сўраманг. Тўғри, тайёрагоҳ Тошкентнинг энг гавжум жойларидан бири. Албатта беш бармоқ баравар эмас. Биров яхши ниятда келади, биров... Икки йилдан ошди шу ерда ишлаётганимга. Ҳар куни ҳеч бўлмаганда битта жиноят содир бўлади бу ерда. 23 август куни бўлиб ўтган воқеани айтиб берай. Шу куни тунда бир кимсанинг жасади топилди. (Лекин унинг ҳанузгача кимлиги, қаерданлиги аниқлангани йўқ). Ўнг қўлида «Рустам» деган ёзув бор эди. Пичоқлаб ўлдирилган. Жасадни кўрдиму, бирдан хаёлимга «Ким ўлдирган бўлиши мумкин-а?» деган савол келаверди. Тусмолладим. Г. деган йигит менинг «қора дафтарим»да рўйхатда турарди. Доим ичиб юрарди. Шундан шубҳа қилдим. Билганимдай, тахминим тўғри чиқса бўладими? У ҳам қилган оғир жиноятини бирданига тан олди. Ҳозир тергов ишлари тугай деб қолди...

Муаммоми? Нимасини айтасиз, «бўзчи белбоққа ёлчимайди» деганларидек, ҳали ўтириб ишлайдиган қўнимли жойим йўқ. Тайёрагоҳда овоз ёзиш студияси ёнида ертўлача (агар шу ерни участка инспектори хонаси деб аташ мумкин бўлса) бор. Кўрсангизлар ёқангизни ушлайсиз. Қишда чакка ўтади. Ойналари йўқ. Телефон ҳақида гап ҳам бўлиши мумкинмас. Бизлар учун жой ажратиш тўғрисида Сирғали ноҳияси ижроия қўмитаси қарор чиқарди. Шаҳар ижроия қўмитасининг тасдиқлашини кутиб турибмиз. Шул баҳона айтиб олай дардларни. Шахсий машинам бор. Тўғриси ундан ўз манфаатим учунмас, аксинча давлат манфаати учун кўпроқ фойдаланаман. Давлат бир литр ҳам ёқилғи бермайди. Сотиб олаяпман ўз пулимга.

Яна: ҳар йили армияга аскарлар жўнатилаётганда тайёрагоҳда уларни қўриқлашни бизларга топширишади. Ҳалигача ҳайрон бўламан, ўзи кимни кимдан қўриқлаймиз?! Ахир фарзандингизни умид билан яхши ният тилаб ҳарбийга кузатишни истасангиз-у, милиционер бунга тўсқинлик қилиб турса, шу яхшими? Гоҳо кўзларига ёш тўлган оналар, ҳали соғинч нелигини англаб етмаган болалар олдида бу «холис» хизматимдан уялиб кетаман. На илож, мен нима қилай?..

Маъруф СОЛИҲОВ, Октябрь ноҳияси ички ишлар бўлими инспектори, милиция лейтенанти:

— Самарқанд дарвоза маҳалласида беш йилдан бери ишлайман. Ёшим 30 да. Иккита ўғлим бор. Оилада уч ўғилмиз. Қизлар турмушга чиқиб кетган. Ота-онам билан бирга яшаяпман. Дорилфунуннинг иқтисод-фалсафа куллиётини тугатиб, ички ишларда ишлашни ният қилдим.

Касбим ўзимга жуда ёқади. Қизиқарли. Лекин албатта бу соҳада ҳам текинга нон емаймиз. Қийин. Ишлаётган маҳалла анча эски, Раҳматилло «маҳаллада ишлаш осон, тайёрагоҳда жуда қийин» деяпти. Э, маҳалланинг ҳам ўзига яраша дарду-ташвишлари кўп. Буёғи ўзбекчилик. Ҳар куни бўлмасаям, ҳафтада оилаларда жанжаллар, ўзаро келишмовчиликлар бўлиб туради. Ота-боболаримиз бекорга айтмаган: «Бир кун жанжал чиққан уйдан қирқ кун барака кўтарилади» деб. Яна бир қизиқ томони, ўзбек маҳаллаларда «бировникига миршаб келибди» деган гап тарқалса борми, бу ҳам яхшилик тараф эмас. Гап-сўз тарқалади. «Нимага келибди?», «Ким билан ким уришибди?».

Биласизми, маҳалла ҳам қишлоқдай. Қандай воқеа содир бўлса, аввало «участкавой»га келиб етади. Унинг қўлидан келмаса, кейин яна юқорироққа. Гоҳо одамларнинг таънали гапларини ҳам эшитиб қоламиз: «Булар ўзи ишлайдими ё йўқми? Жуда кам кўринишади...». Олайлик, менга қолса қанийди, доим одамлар орасида бўлсам. Хизматчилик. Бизларга ҳам осонмас. Масалан, бир ҳафта олдин буйруқ келади: «Келаси ҳафта фалон чисълода шаҳарда катта митинг бўлармиш. Фалон соатда бўлиш...». Ўзингни асосий ишинг қолиб эрталабдан кечгача кўчада қоровуллик қиласан. Илож йўқ. Маҳаллангда нима бўлаяпти, нима қўяяпти бу ўз йўлига! «Одамларга инсоф берсин» деб ўтиравераcан-да. Футбол ёки бўлмаса каттароқ концерт бўладими, барибир кетаверамиз. Дам олиш куни нима, билмасанг. Мен бу билан «милицияда ишлаш ниҳоятда оғир, ишламаслик керак» деган фикрдан асло йироқман. Бизлар учун шароитларни яхшилаш керак. Эскириб кетган қонунларни энди қайтадан ишлаб чиқиш керак.

Мен барибир ўз ишимни жону-дилимдан яхши кўраман. Маҳалла қўмитаси аъзолари, ветеранлар, оқсоқоллар яқиндан ёрдам беришяпти.

Истагим: Халққа яқин бўлиш учун унинг дардини эшитиш керак. Биз ҳар 6 ойда, бир йилда маҳалла аҳлига ҳисобот берамиз. Лекин суд, прокуратурадан одамлар келмайди. Ҳукм чиқариш осон, лекин бу ёқда нима бўлаётганини ҳам англаб туриш керак-да...

Жавоншир БАЙРАМОВ, Октябрь ноҳияси, Матбуот маҳалласи участка инспектори, милиция катта лейтенанти:

— Хизматимдан нолимайман. Маҳалламиз жуда яхши, тартибли. Лекин жиноятчилик камаймаяпти. Энди буни бизга боғлиқ бўлмаган жиҳатлари ҳам бор-да. Участка инспектори бўлиб ишлаш оғир, лекин қизиқарли. Ҳар хил одамлар. Одамни «пишитиб» юборади. Бу яхшию...

Шу тўғрисини айтсам, дўстларимнинг гапларини эшитиб эзилиб ўтирибман. Чунки биз тенгилар шу ёшида яхши яшаш йўлига бемалол тушиб олишади. Ҳамма ҳар хил. Лекин кўпчиликдан: «Миршаблар яхши яшайди, пичоғи мой устида. Хоҳлаган нарсаси тайёр» деган гапларни эшитганман. Одамлар ҳам билсин. Бизнинг қандай яшаётганимизни.

Ўттиз учга кирдим. Хотиним вақтинча ишламайди. Ўғлимиз бор. Марказ—27 да ойига 40 сўм тўлаб ижарада яшаяпмиз. Маошим яхши, лекин аранг етказамиз. Менга ўхшаб ижарада яшаб юрган бола-чақали оилалар Тошкентда беҳисоб. Бу аҳволда 2000 йил эмас, 2000 йилдан кейин ҳам бундайларга уй тегмаса керак. Яна билмадим...

Йўлдош ШОДИХЎЖАЕВ, Сирғали ноҳияси ички ишлар бўлими участка инспектори, милиция кичик лейтенанти:

— 8, —9, —12 —даҳалар менинг ҳисобимда. Бўлимимиз эса анча масофада. Олайлик, менга тегишли бўлган жойдан бирор жиноятчиними ё маст-аластними ушласам, уни автобус билан бўлимгача ўзим олиб боришим керак. Март ойидан бери шу ҳудудда ишлаяпман. Йўқ эмас, албатта бор, жиноятчи ҳам, нашаванд ҳам, фоҳиша ҳам. Касални яшириб бўлмайди. Шунча йил жар солиб, чет эл ҳаётини, одамларини танқид қилавериб чарчамадик. Охири, мана ўзимизнинг ҳолимизга энди улар кулишяпти. Қонунларимизнинг бўшлиги ҳақида оддий фуқародан тортиб президентгача гапирди. Йўқ, ўзгариш бўлмаяпти. Билмадим, бу аҳволда ҳалиғери ҳуқуқий давлатни барпо қилолмасак керак...

Норқобил ЖАЛИЛ ёзиб олди.

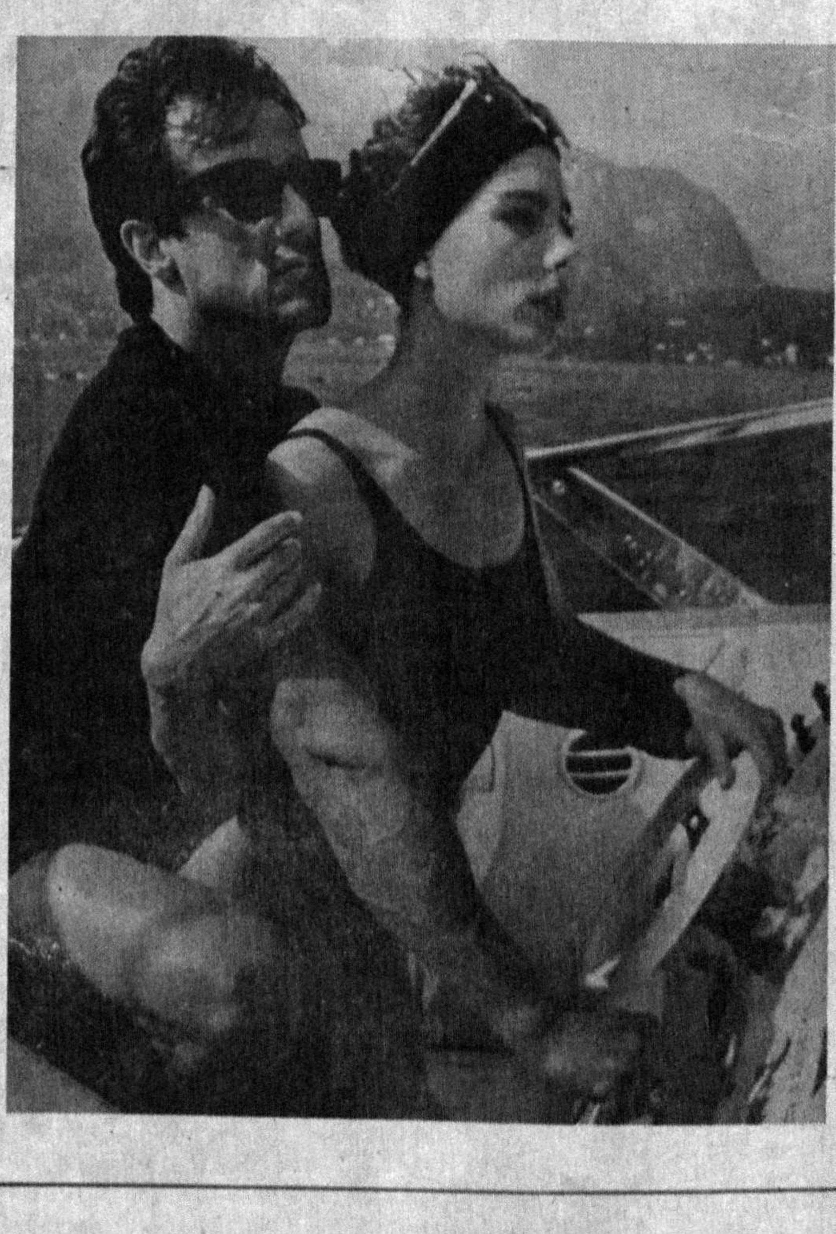

«ЛАББАЙ, УЧАСТКА ИНСПЕКТОРИ ЭШИТАДИ!»

Хорижданхабарлар

«Жениферни севаман, у ҳаётимга оромли кунларни қайтарди» — дея иқрор бўлди «Пари матч» журналистига голливудлик машҳур кино юлдузи, совет кино муҳлисларига «Рэмбо» («Биринчи кон») фильмларидан маълум Сильвестр Сталлоне.

Ҳақиқатан ҳам уйланиш — ажралишлар бир қадар жонига теккан, севги можароларидан чарчаган Сильвестрга бу қизнинг юраги тинч топиб, ҳаловат бахш этишига не бонс эди... Ахир у кейинги хотини Брижитт Нельсон билан ажралишгандан сўнг қанчалик эзилиб, руҳан тушкунликка берилмаганмиди.

Бугун эса 21 ёшли Ж. Флавин ёнида таниқли актёр хуш кайфият, бахтиёр ҳолатда...

— «Бу қиз ўзига хос ажойиб экан. У мени уйланишга мажбур қилмайди, унга шоншуҳрат, «юлдузлик» даркор эмас...»

СУРАТДА: Сталлоне Ж. Фловин билан.

ТАСС сурати.

Телётайп лентасидан

ПАРИЖ. Иордания подшоҳи Ҳусайн Франция пойтахтига бир кунга ташриф буюрди. Франс Пресс агентлигининг хабар қилишича, уни Франция Президенти Франсуа Миттеран қабул қилади.

Ўтказиладиган музокаралар чоғида асосий эътибор Форс кўрфазидаги танглик масалаларини муҳокама қилишга бағишланади.

* * *

ИСРОИЛ босқинчи қўшинлари Ғазо секторидаги Араб аҳолисини жазолаган бир кеча-кундузда қарийб 350 киши жабрланди. Улардан камида 100 киши ўқ тегиб яраланди, деб хабар қилади «Ал Аҳром» рўзномаси. 1987 йилнинг декабридан, яъни интифода — фаластинликларнинг босқинчи маъмурларга қарши қўзғолони бошланган вақтдан буён у ерда бу қадар қонли тўқнашув ҳали юз бермаган эди.

Исроилликлар вертолётлардан фойдаланиб, кўчага чиққан арабларни бир неча бор ўққа тутишди. Солдатлар иккита ўрта мактабга кўздан ёш оқизадиган газли гранаталар отишди, болаларнинг айримлари қаттиқ заҳарланди.

Қарийб 180 минг киши яшайдиган жой мана уч кундирки, «ёпиқ зона» бўлиб қолмоқда. Бу ерга журналистлар яқинлаштирилмаяпти. Ғазода, Рафаҳда, Хон Юнусда ва бошқа манзилгоҳларда комендантлик соати жорий этилган.

* * *

МИСР Араб Жумҳуриятининг полицияси Мисрнинг бир йўла бир неча шаҳрида режалаштириб ўтказган бир қанча тинтувлар ва пистирмалар натижасида маҳаллий бозорга қорадори олиб келиб сотиш билан шуғулланувчи қорадорифурушлар гуруҳи қўлга олинди.

«Ахбор ал Яум» рўзномасининг хабар қилишича, жиноятчилар қорадорини олиб ўтиш учун Ливиядан фойдаланишган. Яқинда икки мамлакат ўртасидаги қуруқликдаги чегарани кесиб ўтишнинг соддалаштирилган қоидалари жорий этилганлиги қорадорифурушларга Мисрга ғайриқонуний тарзда қорадори олиб келиш учун янги имконият очиб берди. Ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари вакилларининг шаҳодат беришича, қорадори олиб келишга Ливиядан пул ишлаб қайтаётган мисрлик ишчилар ҳам бош қўшган.

Полициячилар чегарадаги текшириб ўтказиш пунктини уч кеча-кундуз мобайнида назорат қилдилар. «Катта Муҳаммад» лақаби билан танилган қорадорифурушдан ташқари унинг яна ўнга яқин шериги қўлга олинди. Улардан бири кўтариб келаётган қоғоз қутида уч килограммга яқин қорадори топилди. Унинг нархи тахминан икки ярим миллион Миср фунти (қарийб миллион доллар)га тўғри келади.

* * *

ДЕҲЛИ. Ҳиндистондаги Жаната Дал ҳукумат партияси ажралиб кетиб, Вишванатх Пратап Сингхнинг Бош вазир лавозимида қолиш ҳуқуқини гумон қилиб қўйди. Ўз фикрини ўзгартирган бир гуруҳ парламент аъзолари алоҳида тўпланиб, таниқли сиёсат арбоби Чандра Шекхарни ўзларининг янги раҳбарлари деб эълон қилишди ва президентни янги ҳукумат ташкил этишни унга топширишга даъват этишди.

Шундай қилинган тақдирда ҳозиргача оппозицияда турган конгресс (И) Чандра Шекхарни қўллаб-қувватлайди, деб айтиш учун етарлича асосли маълумотлар бор. ЮНИ агентлигининг хабар қилишича, мажлисда парламентнинг 82 аъзоси иштирок этган.

(ТАСС).

АЖРАЛИШ САБАБЛАРИ

ГАВАНА, 5 ноябрь. (ТАСС мухбири Николай ПАСКА). Бошқа одамни ёқтириб қолиш, феъл-атворнинг мос келмаслиги ва уй-жой масаласидаги қийинчиликлар Кубада эр-хотинлар ажрашиб кетишининг асосий сабабларидир. Яқинда мамлакатнинг етти вилоятида «муросаси тўғри келмаган» 520 оиланинг фикрини сўраб билган маҳаллий социологлар шундай хулосага келишди. Тадқиқот натижалари «Бозмиа» ойномасида эълон қилинди.

Мақолада таъкидланишича, ўтган йили никоҳдан ўтган ҳар 100 оиланинг 44 таси ажрашиб кетди, натижада шу даврда туғилган болаларнинг 61 фоизи отасиз ёки онасиз тарбияланмоқда. Аёлларнинг иқтисодий ва ижтимоий мустақиллиги ошганлиги, турмуш ўртоғига хиёнат, ёшларнинг оилавий қийинчиликларга тайёр эмаслиги, спиртли ичимликларга муккасидан кетиш (асосан эркаклар ўртасида) ҳамда оилада жинсий муносабатлардаги муаммолар «жамиятнинг бошланғич гуруҳи» парчаланиб кетишининг сабабларидандир.

Гоҳо экстремал ҳолатлар ҳам бўлиб туради. Масалан, ўтган йили умр йўлдоши билан ажрашган олти аёл ва тўрт эркак ўз жонига қасд қилган.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ҒАЛАТИ МУСОБАҚА

● БОМБЕЙ МАКТАБИНИНГ юқори синф ўқувчилари ўртасида ғалати мусобақа ўтказилди. Мусобақа қатнашчилари икки минутда шеър бита олишлари керак эди. Уларга шеърнинг мавзуси ва мазмунини билдирувчи биттадан сўз айтилди. Фақат беш ўқувчигина бу ишнинг уддасидан чиқолди. Мусобақа ҳакамларининг узоқ тортишувидан сўнг ўн беш ёшли Нигвар-Кауль Трибансар ғолиб деб топилди. Ҳиндистон тарихига бағишланган унинг қисқа шеъри энг яхши бадиий асар деб тан олинди. Тез фикрлай олгани ҳамда шеър битишдаги устакорлиги учун Нигвар-Кауль бронза медали билан мукофотланди, деб ёзади «Ҳиндустан таймс» рўзномаси.

ҚАРМОҚ БЎЛМАГАНДА

● ПЕРУЛИК БАЛИҚЧИЛАРНИНГ «Меркурио» кемаси ҳалокатга учраб, матрослар Фульхенсио Наварра ва Карлос Линараслар оғир вазиятда қолишди. Ичимлик суви биринчи галдаги муаммо эди. Уч дона қармоқ бўлмаганида, ким билардди, нима уларнинг жонига оро кирарди?! Қармоқлар ёрдамида улар балиқ овлашиб, ичимлик шарбати олишди. Орадан ўн бир кун ўтгандан сўнггина уларни уругвайликлар қутқариб қолишди, деб хабар беради Олмониянинг «Гамбургер агендблат» ойномаси.

АЖОЙИБ КУНЛАРНИНГ БИРИДА

● ЛАС-ПЛУМАС ШАҲРИ марказий майдонида иккита дўконча пайдо бўлди. Дўконларда тиш тозаловчи пасталар савдога чиқарилганди. Сотувчилар пасталарнинг ноёблиги-ю бир ювишда тишларнинг садафдек ялтираши ҳақида оғиз кўпиртириб мақтанишарди. Полициячи Эмилио Гонсалес ҳам пасталарни жон-жон деб харид қилди. Оғиз кўпиртирганларидек, икки кунгача тишлар садафдек ярқираб турди, учинчи кундан бошлаб эса қорая бошлади. Бу пайтга келиб дўконлар ҳам, сотувчилар ҳам ғойиб бўлган эди. Испаниянинг «Панс» рўзномасининг таъкидлашича, айбдорларни қидиришда Э. Гонсалес жонбозлик кўрсатмоқда.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

«Тушларимда кўрганман...»

Ён-атрофимизда кўзга кўринмас мўъжизавий кучлар мавжудлигига шу пайтгача тан бермай келдик. Бадбашара маймунларнинг «қариндош»и эканлигимизни исботлашга уриндик. Лекин, ҳозирги тарбият, парвариш туфайли улар негадир одамга айланмаётганлиги билан сира қизиқмадик. Дами ўткир «азайимхон», кароматчиларни аёвсиз таъқиб қилдик.

Халқ табобатига кенг йўл очилаётир. Бионурли кишилар беморларни даволай бошладилар. Кашпировский ўз мўъжизасини дунёга намойиш қилмоқда. Экрандаги Чумак олдига вазелин, сув солинган идишларни қаторлаштириб ташладик. Хоразмлик Муяссар Шарипова ортидан оламон эргашганини ким кўрмаган?!

Ўзи шунақа халқмиз. Бошингдан соч ўсиб чиқади, дейишса, сигирга ялатишга ҳам тайёрмиз. Ҳеч нарсани суриштирмаймиз. «Ол!» деса олақопни қўлтиқлаб югурамиз.

Биз нега шунақа бўлиб қолдик? Чунки, оддий халқ дардига даво истаб бориб, қўшимча дардни илаштириб келди. Шифохоналарда ўринлар фалон пулга сотиладиган «қоида» ўйлаб топилди, айрим олғир шифокорлар рўмолча олмоқчи бўлсангиз ҳам «берармикан», деб чўнтакка қарашади.

Чинозлик Одил Исаев тўғрисида рўзномамизда мақола берган эдик. Қарангки, йигирма йил олдин қурилиш қисмида бахтсиз ҳодисага учраб, икки оёғи ишламай қолган йигитни ҳарбий госпиталга қабул қилишмади. Мақола чиққандан сўнг, ўзлари олиб кетишди. Беш-олти кун даволаган бўлишдию, чиқариб юборишди. Сабаби...

Айрим шифокорлар шу тарзда халқ кўнглини қолдирди. Ҳайриятки, улар кўпчилик эмас. Ўз куч-қуввати, билим ва салоҳиятини дардлар учун курашга бағишлаган олижаноб ҳакимларимиз, Ибн Сино, руҳига қасам ичган алломаларимиз кўп. Биз уларнинг катта хизматлари, кашфиётлари учун қўлимиз кўксимизда таъзим бажо келтирамиз.

Халқимиз мўъжизавий кучга эга кишилар, табибларга ихлос билан бораётган экан, уларни йўлдан қайтаришимиз инсофданми? Халқ тиббиёт бобида кимдан шифо топса, у шунга ихлос қўяди.

Тошкентдаги «Савоб» хайрия ширкатининг спорт-соғломлаштириш маркази раҳбари Носир Акромов шундай деди:

— Бизга бир йил давомида 200 дан зиёд ҳар хил ноёб ҳислатли кишилар келишди. Улардан фақат 16 нафаринигина танлаб рўйхатга олдик. Тўғриси уларни халқ танлади.

«Савоб»нинг савобли ишлари тўғрисида рўзномаларда илгари ҳикоя қилинган. Қўшимча қилиб шуни айтмоқчимизки, ширкат шу пайтгача 100 минг сўмдан зиёд хайрия ишларини амалга оширди.

Носиржон «Сизларни ленинободлик ажойиб ҳислатли аёл Олмахон Султонова билан таништираман», деганди. Танишдик. Узоқ суҳбатлашдик, кўрган кечирганларини, ақл бовар қилмас ҳодисаларни айтиб берди. Хайрлашдик. Йўл-йўлакай ихчам гавдали, кўркам чеҳрали Олмахоннинг бошидан ўтган воқеаларни бирма-бир эсладик.

...Ўшанда 12 ёшда эдим. Чоршанба куни мактабдан келдиму, негадир ҳолсизланиб, ёстиққа бош қўйдим. Қаттиқ ухлаб қолибман. Тушимда оппоқ кийинган, нуроний мўйсафидни кўрдим. У менга ўйчан тикилиб турарди. Салом бермоқчи бўлиб қўлларимни кўксимга қўймоқчи бўлсам, қўлларим ишламасди. Қўзғалай десам, оёқларим қимирламасди. Мўйсафиднинг овози эшитилди: «Қизим, катта бўлсанг, худо сенга ажойиб ҳислат беради». Шу сўзларни айтиб, оқ туманга сингиб кетди. Нуроний отахоннинг ортидан талпиниб, талпиниб, бехос уйғониб кетдим. Танамни тер босиб кетибди.

Шу-шу ўзимни гоҳ билиб, гоҳ билмай шифохонада бир неча марта ётиб чиқдим. Бир кун соғ, бир кун беҳол бўлиб юравердим. Шифохонада негадир дўхтирлар олиб келган овқатни сира ея олмасдим. Ўхчигим келаверарди. Бир куни ўша мўйсафид яна тушимга кирди. Қўлимга қандайдир китоб берди. Яна босинқирабман. Ўзгариш бўлавермагач, онам шифокорлар билан маслаҳатлашиб «эскича йўлини ҳам қилиб кўрайлик-чи, зора даво топса», деб домлага ҳам ўқитдилар. Ихлос эканда, кўп ўтмай тузалиб кетдим. 18 ёшимда турмушга узатишди. Лекин беҳуш юришларим, ғалати ҳаракатларим турмуш ўртоғимни ваҳимага солар экан. Буни кейинчалик билдим. Ишонасизми бир куни томдан тушиб кетиб қолдим. Худди биров туртиб юборгандек тушиб кетдим.

Йиқилдиму ҳеч қаеримга шикаст етмабди. Ўзимдан ўзим хавотирланаман. Хаёлимдами, ўнгимдами билмайман, кимдир «Турмушга чиққанингни париларинг ёқтиришмаяпти», деяверарди.

Бу гапларга ишонасизми-йўқми? Тавба қилдимей!... Ўша воқеадан сўнг бир йил гарангсиб юрдим. Ҳеч қандай укол таъсир этмасди. Турмуш ўртоғим «Мен телбасифат одам билан яшамайман», деб никоҳимни бекор қилдирди...

Кимга арзу ҳол айтишни билмасдим. Кўзларимни юмган заҳоти қаерларгадир учиб кетаётгандек, қўрққанимдан тилим калимага келмасди. Бир куни тушимга бояги мўйсафид кирди. Қўлимга китоб бериб, нималардир деди. Тушуна олмадим. Мўйсафиднинг гапларидан аввал роса йиғладим. Кейин у менга «Хафа бўлма қизим, ҳали отдай бўлиб кетасан» деб эркалатиб кулдирди. Ўз кулгимдан ўзим уйғониб кетдим. Шу-шу оёқ қўлларимга куч кирди. Қариндошларимиз каттагина қўй сўйиб, маҳалла олдига дастурхон ёзишди...

Олмахоннинг ойиси Зулфия хола маҳаллада қўли енгил аёл, сифатида танилган. Кимнинг оғриган боши, бели ёки оёғини кафти билан силаса, тузалиб қолаверарди. Эҳтимол, ана шу ажойиб ҳислат қизига ҳам ўтгандир.

— Ленинободнинг Зафаробод ноҳиясидаги боғчада ишлардим. Ҳамкасбим Ўғилой опа ҳамиша нимадандир нолиб юрар, соғлигим чатоқ, дерди. Мен унда қандайдир «юк» борлигини сездим. «Бирор нарсадан қўрқмаганмисиз?» деб сўрадим. Маълум бўлишича, акаси рак билан оғриб, вафот этганда қаттиқ қўрққан экан. Уни бир неча марта худди онамга ўхшаб қўлларим билан даволадим. Яхши бўлиб кетди. Кейин бир қизчани олиб келишди. Оёқ-қўли ишламас экан. Тўрт марта даволаганимдан сўнг, оёқ-қўлларига жон кирди.

— Олмахон, турли хил «қайтариқ»лар, «иситма-совутма»лар ҳақида ҳам миш-мишлар юради, эҳтимол бу бор нарсадир?

— Ҳеч шубҳаланадиган жойи йўқ, ҳаётда турли кишилар бор: ленинободлик бир йигит икки йилдан бери хотини билан қўшила олмаганлигини мисол қилиб айтишим мумкин. Шу йигит 21 кун қайтариқлар билан ўқилди. Ўша йигит ҳозир фарзандли бўлган. Ўратепалик Ойниса деган аёл уч бор даволангач, фарзанд кўрди. Албатта, одамларга фарзанд бахтини ато қилишдан савоброқ иш йўқ.

Қўрғонтепалик Шокиржон Носиров юзининг бир томони тез-тез учиб, қимирлаб турадиган бўлиб қолган экан. Бу ҳам етмаганидек унинг бир оёғи ва қўли ишламай қолган экан. Нажот сўраб келди. Уч марта даволанганидан сўнг, дардларидан фориғ бўлди.

— Бир йил олдин «Савоб» ширкатимиз хайрли ишлари тўғрисида телекўрсатув берилганди, — деди Носир Акромов, — Олмахон шу кўрсатувдан сўнг бизни қидириб келди. Кўзларида қандайдир сеҳр бордек туюлди. Қабул қилдик. Бир куни Олмахонга чилонзорлик икки қизнинг симёғочга ёпиштирилган суратларини кўрсатдим. Уларнинг фожиали тақдиридан ўзим хабардорман, «қани, Олмахон башорат қила олармикан?» дедимда. У қизларнинг суратларига узоқ тикилди. Сўнг: «Бу қизларнинг кўзларида арвоҳ нури кўринаяпти. Улар ўлдирилган», деди. Жиноятчилардан бирининг автослесарлигини ҳам айтиб берди.

— Буни қаёқдан билдингиз? — деб сўрадим Олмахондан.

— Кўзимга мойли кийим кўринди, — деди у.

Олмахон «Савоб» йўлланмаси билан Москвадаги Жуна мактабида ўқиб келди. Унинг сўзларига ишонишимизни ҳам, ишонмаслигимизни ҳам билмаймиз. Оҳангарон ноҳиясидаги «Қорахитой» қишлоқ Шўроси ҳудудида яшовчи Анвармат Турсунбоев Олмахонга беш марта келиб, даволангач, тўхтовсиз қимирлаб турадиган қўли тузалди.

Азиз муштарийлар, дунё ва коинот сирлари кўп. Бу тўғрида аломат-аломат гапларни ёзишаяпти. Шундай бўлса-да, биз бу мақолани сизларнинг ҳукмингизга ҳавола этиш учун минг мулоҳаза билан ёздик. Ишонсангиз ҳам, ишонмасангиз ҳам ўзингиз биласиз. Ишонмасангиз **Тошкентдаги «Комсомол кўли» истироҳат боғида жойлашган «Савоб» спорт соғломлаштириш ширкатига бир ташриф буюринг.** Ҳа-да, минг бор эшитгандан, бир бор кўрган маъқул. Эҳтимол, Олмахон Султонова, Дилдора Яҳёевалардан шифо топган кишилар бизнинг мақоламизни ўқишар, мутахассислар эса ўз фикрларини билдиришар, деган умиддамиз.

Эсон ҚОСИМОВ,
Зайниддин МАМАДАЛИЕВ.

* * *

Сураткаш Е. БОТИРОВ.

10 ноябрь—Жаҳон ёшлари куни

ЁШЛАР ДЕМОКРАТИЯ ТАРАФДОРИ

Бундан 45 йил муқаддам, яъни 1945 йил 10 ноябрда Лондонда бўлиб ўтган Жаҳон ёшлари конференцияси Жаҳон Демократик Ёшлари Федерациясига асос солди. Конференция ЖДЁФнинг асосий ҳаракатномасини белгилаб берди.

Ўзбекистон Ёшлар ташкилотлари қўмитаси ҳам кейинги пайтларда бир қатор ибратли ишларни амалга ошираяпти. Жумҳуриятимизда ҳозирги кунда элликдан ортиқ ёшлар ташкилоти фаолият кўрсатмоқда. Улар Афғонистон жумҳурияти, Ҳиндистон, Италия, КХДЖ, ЮФЖИ, БХЖ каби қатор хорижий мамлакатлар билан дўстлик алоқаларини ўрнатдилар. Ёшлар орасида маданият, илмий-техника, спорт ишлаб чиқариш соҳасида бир-бирлари билан тажриба алмашиш ташкиллаштирилди.

Шу йилнинг бошида Ўзбекистон Ёшлар ташкилотлари қўмитаси ташаббуси билан қирқ нафар ўқувчи ва талаба 15 кун Олмония Федератив жумҳуриятида бўлиб қайтди. Улар сафарнинг ярмини меҳмонхоналарда, ярмини эса ўша давлат фуқаролари уйларида ўтказишди. Уларнинг урф-одатлари, миллий анъаналари билан танишишди. Яқин кунларда ОФЖ делегацияси жавоб ташрифи билан Ўзбекистонга келади. Яна бир нечта хорижий давлатларга ёшлар делегациясини йиғаяпмиз. Ёшлар делегацияси бирор хорижий тилни биладиган йигит ва қизлардан ташкил топади. Шунинг учун вилоятларда фаолият кўрсатаётган Ёшлар ташкилотларига биттадан юқори синф мактаб ўқувчиси ёки талабани тайёрлаш топширилган. Лекин тил билиш соҳасида жуда кўп қийинчиликларга дуч келаяпмиз. Чунки ёшлар хорижга борганидан кейин у ердаги фуқаролар билан бевосита мулоқотда бўлишлари керакда. Бундан ташқари яна бир масала — бу бизнинг иқтисодий ночорлигимиз. Чунки биз меҳмонларни улар бизни кутиб олишгандек, кутиб ололмаяпмиз. Уларга етарлича шарт-шароит яратиб бера олмаймиз.

Яна бир муаммо, бу Ғарб ва Шарқ маданиятининг орасидаги фарқдир.

Кейинги пайт ёшларимизда Шарқ мамлакатларига қизиқиш ортиб бормоқда. Шу боис Ҳиндистон, Афғонистон жумҳуриятлари билан ҳам ҳамкорлик шартномалари тузилмоқда. Ёшларни имкони борича тез-тез хорижга чиқариб туриш, тенгдошлари ҳаёти билан яқиндан таништириш учун баъзи бир ишларни ташкил этиш йўлга қўйилган. Яқинда хориждан қайтган ёшлардан сўрадим: тенгдошларингиздаги қандай ижобий томонлар сизларга кўпроқ мақбул бўлди? Мустақиллик, — дейишди бир овоздан.

Ҳа, хорижда ёшларни болалигиданоқ мустақил бўлишга ўргатишади. Бизда, аксинча. 30 ёш бўлсанг ҳам ота-она учун бола бўлиб қолаверасан. Ҳозирги ёшларни мустақил фикрлашга ўргатишимиз керак. Нима яхшию, нима ёмонлигини уларнинг ўзлари ҳал қилишсин.

Бугун жаҳон ёшлари янгича фикрлаш, янги сиёсат тарафдорлари. Улар давлатлараро сиёсий, иқтисодий, маданий алоқаларни ривожлантиришни қатъий талаб қилиб чиқишмоқда. Дунёга халқаро бирдамлик ғояларини кенг тарғиб қилмоқдалар.

Дилфуза НУРМАТОВА,
Ўзбекистон ССЖ Ёшлар ташкилотлари қўмитаси референти.

МАДАНИЯТ ЯНГИЛИКЛАРИ

К. С. СТАНИСЛАВСКИЙ номли қорақалпоқ Давлат мусиқали театри ўзининг 64-мавсумини Н. Муҳамединовнинг «Ажиниёз» операси билан бошлади. Жамоа халқ достони асосида «Ошиқ Ғариб» мусиқали асарини, С. Рахманиновнинг «Алеко» операсини, шунингдек бир нечча мусиқали асарларни саҳналаштиришни режалаштирмоқда.

— Лекин бу мусиқали саҳна асарлари бу йилги мавсумнинг асосини ташкил этади, деган гап эмас, — дейди театр директори, Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятида хизмат кўрсатган артист Б. Алланиёзов. — Ноябрь ойида Қорақалпоғистон театр санъати мухлислари ҳозирдаёқ ҳамма севиб қолган «Темир хотин», «Умрбек ва тепакал», «Айвондаги нозлигим» драматик асарларни томоша қилишлари мумкин. Шекспирнинг «Юлий Цезарь» фожиаси устида иш бошлашга ҳозирлик кўраяпмиз. Уни Қорақалпоғистон халқ шоири И. Юсупов таржима қилган. Қорақалпоқ миллий эпоси асосида «Чорёр» драмасини ҳам саҳнага қўямиз.

* * *

ХИВАДАГИ ал-Хоразмий уй-музейига тегишли хоналарнинг бирида ажойиб тикувчилик цехи иш бошлади. Бу ерда ҳаваскор артистлар, халқ оғзаки ижоди жамоалари, чолғу дасталари қатнашчилари учун либос тика бошладилар. Вилоят Маданият уйи ва саройи, профессионал жамоалар ана шундай либосларга буюртмалар беришмоқда. Янги корхона Хива ноҳияси маданият бўлимининг ташаббуси билан барпо этилди.

Шовотдаги «Достон» фольклор-этнографик дастаси билан Хивадаги «Олтин қўллар» халқ дастаси жамоалари янги цехда тикилган дастлабки буюмларни — чўгирма телпаги, чарм этиклар, дўппилар, хотин-қизларнинг кўйлаклари ва тўй либосларини сотиб олишди.

Цех буюртмаларни тез ва соз бажариш учун барча зарур нарсалар билан жиҳозланган. Бу ерда ишлаётган усталар миллий кийим-кечакларни тикишга ўрганиш учун махсус таълим олдилар. Хоразмнинг у ёки бу либосини сотиб олишни хоҳлаган саёҳатчилардан ҳам буюртмалар қабул қилинади. Бундай либосларнинг намуналарини «Ичонқалъа» музейларида кўриш мумкин.

БАЙРАМДА НОХУШ ҲОДИСА

МОСКВА, 7 ноябрь (ТАСС). Қизил майдонда байрам намойиши бўлаётган вақтда Бош универсал магазин атрофида ўқ овозлари эшитилди, ССЖИ Давлат Хавфсизлиги қўмитаси Москва шаҳар ва Москва вилояти бошқармасининг матбуот шўъбасида ТАСС мухбирига хабар қилишларича, кесма ов милтиғидан ҳавога қараб икки марта ўқ узган ленинградлик киши ушланган. Жабрланганлар йўқ. Тергов олиб борилмоқда.

Яқинда пойтахтимизнинг Юнусобод мавзеидаги 511-болалар боғчасида Улуғ Октябрь социалистик инқилобининг 73-йиллигига бағишланган байрам кечаси бўлиб ўтди. Болалар ижро этган қувноқ ашула-ю, рақс, шеърлар йиғилганларга ором бағишлади. Боғчада ўзбек, рус, тожик, татар ва бошқа миллат болалари тарбияланади.

Байрам кечасида шеър ва қўшиқлар ўзбек тилида жаранглади. Жажжи саҳна ҳам ўзбек миллий рақслари билан янада жозибалашди.

Сураткаш Ҳ. СОЛИҲОВ.

ТВ

9 НОЯБРЬ — ЖУМА

● ЎзТВ I

9.00 Кўрсатувлар тартиби. 9.05 «Инқилоб чавандозлари». Бадиий фильм («Ўзбекфильм»). 10.40 «Экран ва орият». Кинокўрсатув. 11.40 Ўзбекистон телевидениеси ва радиоси «Танавор» дастасининг чиқиши. 12.30 Таэквандо. 13.15 «Халқ куйлари». Фильм-концерт («Ўзбектелефильм»).

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби. 18.05 «Бўлар иш бўлди». Мультфильм. 18.15 Болалар учун концерт. 18.55 «Алифбо сабоқлари». 19.30 «Ахборот (рус тилида). 19.45 «Ёшлар куйлаганда». Концерт. 20.30 «Ҳафтанома». 21.30 Москва. «Вақт». 22.00 Видеоканал «Тошкент» студияси кўрсатади. 1. «Шаҳризоданинг саволлари». 2. «Ҳамшаҳарлар». Урганч шаҳридан кўрсатув. 00.15 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 Кўрсатувлар тартиби. 18.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Бугун оқшомда» (рус тилида).

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Вақт». 22.00 «Вех аз санноъи олам деҳқон аст». Пахтакорлар учун кўрсатув. 22.50 «Революция туфайли туғилган». Телевизион бадиий фильм. 9-серия — «Сўнгги учрашув», 1-қисм (рус тилида).

● МТ I

9.30 «Жаҳон халқлари адабиёти». 10.00 «Партнёр». 10.30 «Мангу муҳаббатга сазовор мамлакат». «Москва Кремли». 5 ва 6-сериялар. 11.25 «Умринг боқий бўлсин, Ер!». Экологик программа. 12.25 «Пи» белгиси билан». 13.25 «Бурдо моден» таклиф этади... 13.55 Тамара Вольская чалади (домбра). 14.05 «Яшасин Серванс». Мультфильм премьераси (Венгрия). 15.10 «Рус уйи». Бадиий-публицистик телефильм премьераси («Лентелефильм» ва «Союзтелефильм» бадиий фильмлар студияси). 16.35 «Байрамни кутиш байрами». Болалар учун уч серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 3-серия. 18.20 «КОАПП». «Сеҳрли ка...». Мультфильм премьераси. 18.40 «Халқаро панорама». 19.25 «Ҳақгўйликнинг аччиқ меваси». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 3-серия. 20.30 «В и Д» таништиради: «500 программаси», «Капитал-шоу», «Мўъжизалар даласи». 21.30 «Вақт». 22.00 Коллаж. 22.04 «Бу бўлган... бўлганди...». 22.20 «В и Д» таништиради: «Взгляд», «Бошлаб бор», «Синематограф», «МТВ». 01.20 «ТСН».

● МТ II

8.30 Эрталабки бадан тарбия машқлари. 8.45 Татар халқ қўшиқларини Р. Даминов ижро этади. Қозондан кўрсатилади. 9.05 «Пушкин майдони». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси («Союзтелефильм»). 9.15 Болалар учун фильм. «Сотилган кулги» («Белорусьфильм»). 11.40 «50х50». «...16 ёшгача ва ундан катталар кўрсатувига мусиқий илова. 13.10 «КВН-90». Одесса Давлат дорилфунуни ва Воронеж инженерлик-қурилиш олийгоҳи командаларининг учрашуви. Иккинчи ярим финал (20 октябрдаги кўрсатув такрорланади). 15.00 Фольклор-этнографик дасталарининг Бутуниттифоқ фестивали. Душанбедан кўрсатилади. 16.00 «Мартишка ва камончалар». Мультфильм. 16.15 «Россиянинг ҳужжатли экрани». 17.45 «Валерия» вилласи». Бадиий телефильм-монография премьераси («Союзтелефильм»). 18.50 Қадимий санъат турларидан бири Ростов финифти ҳақида. Телевизион ҳужжатли фильм. 19.30 Теннис. «Кремль кубоги» халқаро турнири. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Биздачи...». 20.45 Теннис. «Кремль кубоги» халқаро турнири. 21.30 «Вақт» (сурдо таржимаси билан). 22.00 «Болтиқ оҳанглари». 23.30 Катталар учун мультфильмлар: «Рухсат беринг ўтиб олай», «Хряповнинг саргузаштлари».

Тунги сеанс

23.45 «Ўтмиш йиллар оҳанглари». Киноконцерт. 00.35 «Комик жазман ёки Сэр Жон Фальстафнинг севги маш-машалари». Телевизион бадиий фильм («Экран»).

(Рўзномамизнинг навбатдаги сони 11 ноябрда чиқади).

Муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.

ЁШ ЛЕНИНЧИ
«Молодой ленинец» орган ЦК ЛКСМ Узбекистана
Издаётся на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32-УЙ.
ТЕЛЕФОНЛАР:
ҚАБУЛХОНА — 32-56-58
ХАТЛАР БЎЛИМИ — 32-54-65.
ИНДЕКС: 64607.
513500 НУСХАДА ЧОП ЭТИЛАДИ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Д. — 28611.